

Facultade de Historia

Presentación

Presentación

A Facultade de Historia da Universidade de Vigo, sita no Campus Universitario de Ourense, oferta tres titulacións adaptadas ao Espazo Europeo de Educación Superior (EEES): un Grao e dous Posgraos.

Ademais está en proceso de extinción a titulación de Licenciatura en Historia, tamén en liña cos criterios de referencia do EEES. Xa non se imparte docencia, aínda que no curso 2015-16 pódense realizar os exames correspondentes ao 5º curso.

Xunto á habitual **modalidade presencial**, poderase optar pola modalidade semipresencial, sempre que se xustifique a imposibilidade de asistir con regularidade ás aulas; os motivos deben estar en relación con obrigas de carácter laboral, familiar, atención a persoas dependentes, actividades deportivas de alto nivel, necesidades educativas especiais. O proceso para acollerse a esta modalidade terá lugar unha vez formalizada a matrícula; estudante debe cubrir un impreso coa solicitude e entregar a documentación xustificativa.

Os docentes poñerán a disposición destes estudantes o material preciso a través da plataforma de teledocencia e os medios para superar as materias do grao, en igualdade de condicións que os presenciais.

A oferta de **Posgrao** contempla dúas titulacións:

Máster Interuniversitario en
Arqueoloxía e
Ciencias da Antigüidade

MÁSTER EN VALORACIÓN,
XESTIÓN E PROTECCIÓN DO
PATRIMONIO CULTURAL
Universidade de Vigo
HTCO₃

USC
Universidade de Vigo
CSIC
incipit

- **Mestrado semipresencial en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio**, en colaboración coa Escola Superior de Enxeñaría de Minas do campus de Vigo e a Escola Superior de Conservación-Restauración de Bens Culturais de Pontevedra.
- **Mestrado Interuniversitario de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüidade (USC e U Vigo) coa participación do Instituto de Ciencias do Patrimonio (Incipit) do CSIC**. O seu programa ten unha dobre orientación: profesionalizante e investigadora. Na súa primeira vertente, aspira a formar arqueólogos que poidan desenvolver a súa labor profesional neste campo nos próximos anos; na segunda, dá paso ao programa de doutoramento da USC "Historia, Xeografía e Arte".

Neste documento:

- Localización
- Normativa e Lexislación
- Servizos e Infraestruturas do Centro
- Outra Información do Centro
- Calendario Académico
- Información de Interese

Información básica

Â

OÂ título de Grao en Xeografía e HistoriaÂ proporciona ao alumno unha serie de competencias que integran un nivel de coñecementos (saber), de capacitación en habilidadesÂ e destrezas (saber facer) e o de formación en actitudes e valores (saber ser e estar).Â Na liña doutras titulacións recoñecidas nas universidades europeas, ao englobar contidos das disciplinas de Xeografía, Historia e Historia da arte, a oferta da nosa Facultade pode dotar ao alumno dunha serie ampla de competencias específicas.

Grao Xeografía e Historia (Plano 2014/15)

Grao Xeografía e Historia (Plano 2009/10)

Destaca oÂ **carácter humanístico**Â das disciplinas cunha longa e consolidada traxectoria académica e universitaria, e a súa capacidade para coñecer a orixe e a evolución de moitas das realidades culturais do noso tempo. En conxunto ofertamos unha formación básica en contidos interdisciplinares relativos ao coñecemento da estrutura diacrónica do pasado, do coordenadas espazo-temporais, interrelacionadas Â coas xeográficas e artísticas.Â

A formación Â inclúe ámbitos temáticos e territoriais específicos e contidos instrumentais, a través das **prácticas** que os nosos estudantes realizan en diversas institucións e empresas. O coñecemento do noso pasado permite achegarse as ferramentas analíticas e conceptuais que a súa vez incitan á reflexión,Â á crítica e ao respecto pola diversidade e a alteridade; en definitiva o coñecemento doutras realidades, moi variadas fomentaÂ os valores humanos Â e achega principios éticos tan necesarios na sociedade actual.

O carácter multidisciplinar e polivalente dos estudos (Historia, Arte e Xeografía) capacita para unÂ **amplo abanico de saídas profesionais** aos seusÂ egresados, que resultan tan competitivos como os especializados nunha soa das disciplinas humanísticas, tendo en conta da cada vez maior flexibilidade do actual mercado laboral entre titulacións e postos de traballo. Os servizos educativos, os servizos da administración, os medios de comunicación, os centros de educación superior e secundaria, e un longo espectro de institucións e empresas, proporcionan un marco para desempeño de actividades relacionadas co perfil formativo do grao, preparando para unha gran variedade de actividades.

Ademais, a riqueza histórica, artística, arqueolóxica e natural proporciona unha estreita relación entre os estudos universitarios e o mercado laboral, abrindo unha nova vía de profesionalización ante a crecente consideración do legado cultural herdado como recurso dotado de valor económico ou produtivo. A demanda e saídas profesionais no terreo da conservación, protección, xestión e difusión do patrimonio e o resto de actividades relacionadas co turismo cultural abren un amplo horizonte á saída profesional dos futuros graduados, que poden nesa liña especializarse no máster que este curso ofertamos por primeira vez.Â

Co obxectivo de dar resposta á demanda social de diferentes profesionais, e aos futuros graduados posibilitábase unha continuación académica coherente coa posta en marcha de dous Másteres: Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio.

Unha situación similar presenta o **Máster de Arqueoloxía e Ciencias da Antigüedad** orientado á especialización en arqueoloxía. [Á](#)

Guía de Acolida 2015-16

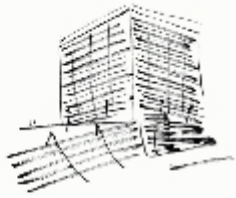

Calendario Académico 2015-16

Organización e Funcionamento do Centro

Facultade de Historia
Universidade de Vigo

Organos de Goberno

- Decanato
- Xunta de Facultade
- Comisión Permanente da Facultade
- Comisión de Calidade
- Departamentode Historia, Arte e Xeografía

•

Equipo de Goberno

- Decana:

Profa. Dra. Susana Reboreda Morillo

Tfno.: 988 38 72 69

dfho@uvigo.es

•

- Vicedecana:

Profa. Dra. Beatriz Comendador Rey

Tfno : 988 38 71 04

beacomendador@uvigo.es

•

- Secretaria:

Dna . María del Carmen Arribas Álvarez

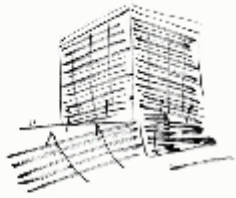
Tfno.: 988 38 72 00

sfho@uvigo.es

Normativa e Lexislación

Facultade de Historia
Universidade de Vigo

Normativa xeral das Universidades

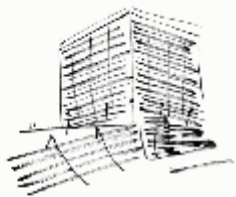
Normativa específica da Universidade de Vigo

Normativas da Facultade de Historia

- Regulamento Rexime Interno da Facultade de Historia
- Regulamento para a elaboración dos horarios docentes e a planificación de ocupación de espazos na Facultade de Historia de Ourense
- Regulamento de Prácticas Externas
- Regulamento do Traballo de Fin de Grao

Servizos e Infraestructuras do Centro

Facultade de Historia
Universidade de Vigo

CAMPUS NORTE

A actividade se articula en 3 edificios:

- Edificio Facultades (máis coñecido como Edificio de Ferro)
- Pavillón Olga Gallego (2)
- Pavillón Concepción Ramón Amat (1)

O EDIFICIO FACULTADES

Acceso

- Conserxería
- Aulas

1º andar

- Secretaría Administrativa da Facultade
- Aula de Informática
- Delegación de Alumnos

2º andar

- Laboratorios docentes: Arqueoloxía, Historia da Arte, Xeografía, Historia Medieval
- Aulas

4º andar

- Vicerreitoría do Campus de Ourense
- Decanato
- Salón de Graos

DISTRIBUCIÓN DE AULAS DE HISTORIA - EDIFICIO DE FERRO- CURSO 2015-16

CURSO AULA HORARIO

- 1º Grao 0.5ª mañá e tarde (Planta Baixa)
- 2º Grao 0.6ª mañá e tarde (Planta Baixa)
- 3º Grao 0.7ª mañá e tarde (Planta Baixa)
- 4º Grao 0.7ª mañá e tarde (Planta baixa)
- Aula de videoconferencia/máster: 2.3 (2º andar)
- Prácticas 1º Grao. Grupo 1, 0.5; Grupo 2, 2.2 (2º andar)
- Prácticas 2º Grao. Grupo 1, 0.6, Grupo 2, 2.3 (2º andar)

PAVILLÓN OLGA GALLEGO (2)

- Despachos dos/as profesores/as (1º andar e soto)
- Laboratorio de Prehistoria, Historia Antigua, Historia Moderna, Historia Contemporánea e Historia de América (soto)

PAVILLÓN CONCEPCION RAMÓN AMAT (1)

- Secretaría do Departamento de Historia, Arte e Xeografía: (1º andar)
- Aula de Máster
- Sala de exposicións ALTERARTE (planta baixa)

DISTRIBUCIÓN DE LABORATORIOS DE HISTORIA - CURSO 2015-16

DENOMINACIÓN LOCALIZACIÓN EDIFICIO

- Laboratorio de Informática PRIMEIRO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Xeografía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Arqueoloxía SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Historia Medieval SEGUNDO ANDAR FERRO
- Laboratorio de Prehistoria e Historia Antiga SOTO PAVILLÓN 2
- Laboratorio de Historia Moderna e Contemporánea SOTO PAVILLÓN 2

PLATAFORMA DE TELEDOCENCIA (<http://faitic.uvigo.es>)

- Curso virtual do Grao en Xeografía e Historia
- Curso virtual do Máster en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Manual Primeiros Pasos na plataforma Moodle

Calendario Académico

Pódese acceder ao calendario, horarios e datas de exámenes na web do centro.

Outra información do centro

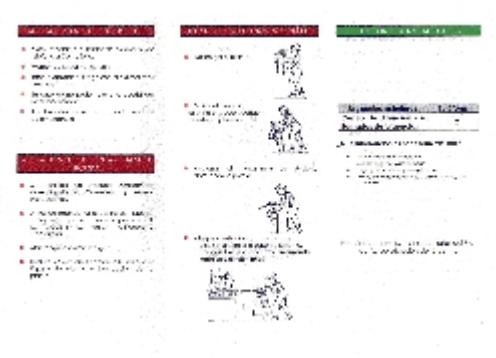

Plan de Autoprotección Universidade de Vigo.

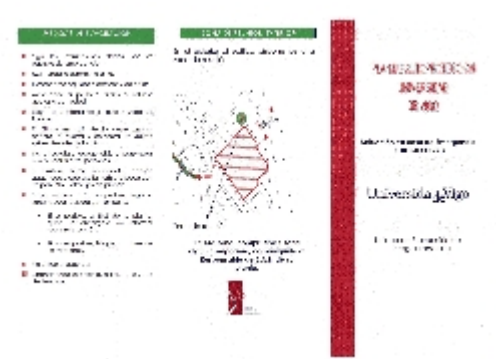
Actuación en caso de Emerxencia Edificio de Ferro

Plan 1

Plan 2

Delegación de alumnos

Funcións

É o órgano de representación estudiantil institucional que se ten artellado na Facultade de Historia.

Todos os alumnos/as poden acudir á sede da Delegación para obter información e facer uso dos seus recursos. Para cubrir as súas necesidades a Delegación ten un orzamento proporcional ao número de alumnos/as que representa. Segundo o Regulamento de Estudantes no artigo 27, entre os fins da Delegación de alumnos está:

- Actuar como órganos de diálogo coas autoridades académicas no establecemento dunha información adecuada sobre a vida universitaria.
- Xestionar os seus recursos.
- Promover e coordinar actividades de extensión universitaria.

- Elixi-los seus representantes perante calquera autoridade, institución ou organización, naqueles casos para os que non exista regulamento de elección.

Actuais Representantes (Marzo 2014)

- - Cid Narvaez, Daniel
  - Coello Fernández, M^a de los Angeles
  - Gómez Manso, Belén
  - Morodo del Río, Jose
  - Real López, Arturo
  - Morenza Arias, David
  - Sánchez Díaz, Roi
  - Díaz Alonso, Xoel
- **Representante no Claustro**
  - Fernández Alvarado, Hadrián

Localización

Edificio Facultades. 1º Andar

Tfno: 988 38 73 05

E-mail: dafho@uvigo.es

Normativa

- Regulamento Estudantes
- Estatuto Estudantado (BOE 31/01/2010)
- Normativa de Permanencia da Universidade de Vigo
- Regulamento de Voluntariado
- Plan de Acción Titorial
  - Outra información de interese para o alumnado
  - Actividades culturais

Información de Interese

Facultade de Historia
 Universidade de Vigo

ESTUDAR EN OURENSE

• Estudar na Universidade de Vigo

• Guía turística de Ourense

• Aloxamento en Ourense

• Hoteis e Hostais

• Pisos compartidos. Contactar coa ORI.

• Información para o alumnado da Universidade de Vigo:

• Alumnado da Universidade de Vigo

Â

CONTACTOS INTERESE UNIVERSIDADE DE VIGO

Páxina web:

<http://www.uvigo.es/>

Central: 986 81 20 00

Información Xeral: 986 81 36 00

Información ao alumnado: 986 81 36 30

Rexistro xeral da universidade: 986 81 39 02

Rexistro do Campus de Vigo: 986 81 36 10

Rexistro do Campus de Orense: 988 38 71 03

Xerencia: 986 81 35 60.Â xerencia@uvigo.es

Consello Social: 986 81 26 63.Â secoso@uvigo.es

Tribunal de Garantías: 986 81 38 30.Â tgarant@uvigo.es

Gabinete de prensa: 986 81 36 04.Â gprensa@uvigo.es

SIOPE.: 986 81 36 30 /37 55.Â siope@uvigo.es

Oficina Osix de Vigo: 986 81 40 60.Â ofix@uvigo.es

Oficina Osix de Orense: 988 38 71 71.Â ofixuo@uvigo.es

Â

AREA DE SERVIZOS Á COMUNIDADE

Servizo de información, orientación e promoción (SIOPE):

986 80 19 49 / 55.Â siope-po@uvigo.es

Actividades culturais: 986 81 36 03/ 26.Â vicext@uvigo.es

Actividades deportivas: 986 81 21 82 / 986 81 22 04;Â deportes@uvigo.es

Servizo de alumnado: 986 81 36 0 /09.Â xsadal@uvigo.es

LERD de Vigo: 986 81 37 71 / 72

LERD de Orense: 988 38 71 02

Bolsas: 986 81 19 99 / 813 612.Â bolsas@uvigo.es

Títulos e plans de estudo: 986 81 36 35 / 3632

Asesoría Xurídica: 986 81 35 76

Oficina de I D: 986 81 22 36.Â otri@uvigo.es

Oficina ORI: 986 81 21 78 / 986 81 35 50 ;Â ori@uvigo.es

CACTI: 986 81 21 18

Oficina do Medio Ambiente (OMA): 986 81 38 83;Â oma3@uvigo.es

Oficina Ofoe: 902 366 994 Correo electrónico:Â ofoe@uvigo.es

Oficina Ofie: 986 81 40 86 Correo electrónico:Â ofie@uvigo.es

Â

BIBLIOTECA DO CAMPUS DE OURENSE

Presente fisicamente nos tres campus, aÂ BibliotecaÂ Universitaria conta en cada un deles cunha biblioteca central e varias salas repartidas polas escolas e facultades que compoñen a Universidade.

Â BiliotecaÂ Central do Campus de Ourense, fundada no ano 2000, conta cun fondo de uns 100.000 libros e unhas 750 publicacións periódicas divididas en diferentes temas como son a xeografía, historia, arte, dereito e química.

Servizos que ofrece:

- Préstamo interbibliotecario a nivel nacional e internacional.
- Préstamo para alumnos, PDI e PAS.
- Información bibliográfica, búsquedas e referencias bilbiográficas.
- Catálogo automatizado e colectivo de publicacións periódicas (a nivel nacional).

Contacto:

ConserxeríaÂ (988 387 320)Â -Â Â conbco@uvigo.es; PréstamoÂ (988 387 192)Â -Â Â presour@uvigo.es

DirecciónÂ (988 387 191)Â -Â Â dirbco@uvigo.es; AdministraciónÂ (988 387 158)Â -Â Â admibco@uvigo.es

Subdirección hemerotecaÂ (988 387 230)Â -Â Â subdhbco@uvigo.es; Subdirección adquisiciónsÂ (988 387 285)Â -Â Â subdrbco@uvigo.es

HemerotecaÂ (988 387 322)Â -Â Â hembco@uvigo.es

Â Campus As Lagoas - 32004 - Ourense

Â Horario de atención ao público: De luns a venres de 8:30h a 21:00h

AccesoÂ ao Catálogo da Biblioteca

Â

CONTA DE CORREO ELECTRÓNICO DA UNIVERSIDADE DE VIGO

- Basta con estar matriculado na Universidade e dispor do cartón universitario.
- No momento de formalizar a matrícula créase unha conta de correo cun nome de usuario e coa extensión alumnos.uvigo.es
- Con ese nome de usuario e esa clave tamén poderás acceder á rede WIFI. Todas as instalacións da Universidade de Vigo teñen acceso a internet por rede WIFI
- <http://www.uvigo.es>

CARNET UNIVERSITARIO

O Carné Universitario é unha tarxeta intelixente realizada en colaboración co Santander, que acredita o estudiantado, profesorado e personal de administración e servizos como membros da comunidade universitaria.

Â Ademais de todas as funcións asociadas ás tarxetas intelixentes, o carné poderá dispoñer de servizos financeiros 4B Maestro, se se solicitan voluntariamente

- Para qué podes utilizalo?
- Acreditación universitaria

- Acceso a recintos e ordenadores das aulas de informática eÂ persoais*
- Préstamo de libros en bibliotecas
- Consultas en Puntos de Información e, opcionalmente, enÂ caixeirosÂ 4B*
- TarxetaÂ deportiva
- MoedeiroÂ electrónico
- DescontosÂ en comercios
- TarxetaÂ 4B MaestroÂ (opcional)
- Firma Electrónica
- Solicítao en calquera momento nas Oficinas Universitarias Santander do campus, levando unha fotografía recente. Recíbaloo no teu domicilio particular. Para que inclúa o servizo 4B Maestro só necesitas ser titular dunha conta bancaria no Santander. Esta conta non ten nin gastos de administración nin de mantemento.
- O Carné Universitario non hai que renovoalo cada ano. Para activar a función financeira diríxete á Oficina Universitaria.

SEGURO ESCOLAR

- Os alumnos da Universidade de Vigo, sexa cal for a súa nacionalidade ou estudos que cursen, quedan cubertos por un seguro escolar. Do mesmo xeito que se regula para os niveis educativos previos, a Lei establece aÂ coberturaÂ obrigatoria.
- Ademais, a Universidade de Vigo subscribiu un seguro adicional,Â seguro cum laude,Â para todos os seus alumnos, incluídos aqueles que non quedan cubertos polo seguro obrigatorio. Ambos os seguros páganse no momento de formalizar a matrícula, polo que non teñen custo adicional algún.
- Con carácter complementario aos dous anteriores, a Universidade de Vigo dispón dun seguro voluntario,Â seguro cum laude plus, con maiores coberturas que aqueles e a un custo moi reducido (ao redor de 10 euros por curso).

Â

Â

OUTROS SERVIZOS

- **Actividades Culturais**
- **Deportes**
- **Voluntariado**
- **AreaÂ deÂ Emprego**
- **FundaciónÂ UniversidadeÂ de Vigo**
- **Gabinete psicopedagóxico**
- **Tribunal de Garantías**

Â

Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural

Materias

Curso 1

Código	Nome	Cuadrimestre	Cr.totais
002M143V01101	Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural	1c	3
002M143V01102	Valor e Significado do Patrimonio Cultural	1c	3
002M143V01103	Protección Xurídica do Patrimonio Cultural	1c	3
002M143V01104	Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos	1c	3
002M143V01105	Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural	1c	3

O02M143V01106	Catalogación e Risco	1c	3
O02M143V01107	Técnicas de Representación CAD do Patrimonio	1c	3
O02M143V01108	Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural	1c	3
O02M143V01109	Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural	1c	3
O02M143V01110	Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial	1c	3
O02M143V01201	Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estructuras Inmóbles	2c	3
O02M143V01202	Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies	2c	3
O02M143V01203	Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose	2c	3
O02M143V01204	Técnicas e Ensaíos para a Caracterización e a Diagnose en Obra	2c	3
O02M143V01205	Tratamento de Superficies	2c	3
O02M143V01206	Tratamento de Estructuras	2c	3
O02M143V01207	Caracterización e Documentación Histórico-Artística	2c	3
O02M143V01208	Territorio e Paisaxe Cultural	2c	3
O02M143V01209	Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural	2c	3
O02M143V01210	Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural	2c	3
O02M143V01211	Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos	2c	3
O02M143V01212	Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana	2c	3
O02M143V01213	Prácticas	2c	6
O02M143V01214	Traballo Fin de Máster	2c	9

DATOS IDENTIFICATIVOS**Concepto y Categorías del Patrimonio Cultural**

Materia	Concepto y Categorías del Patrimonio Cultural			
Código	002M143V01101			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Gallego			
Departamento	Historia, arte y geografía			
Coordinador/a	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descripción xeral	Esta asignatura tiene como objetivo comprender y valorar la importancia del Patrimonio Cultural en la sociedad contemporánea.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación.	- saber hacer
CB3	Que los estudiantes sean capaces de integrar conocimientos y enfrentarse a la complejidad de formular juicios a partir de una información que, siendo incompleta o limitada, incluya reflexiones sobre las responsabilidades sociales y éticas vinculadas a la aplicación de sus conocimientos y juicios.	- saber hacer
CG1	Adquirir la capacidad para diferenciar y valorar las diversas expresiones del Patrimonio cultural, conocer las herramientas para su cuantificación y protección, así como las diferentes perspectivas que abordan su gestión.	- saber
CE8	Entender los valores multifactoriales del Patrimonio cultural, y valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - saber hacer
CT4	Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible	- saber hacer
CT5	Adquirir conocimientos avanzados y demostrar, en un contexto de investigación científica y tecnológica o altamente especializado, una comprensión detallada y fundamentada de los aspectos teóricos y prácticos y de la metodología de trabajo en uno o más campos de estudio.	- saber hacer

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Conocer el concepto de Patrimonio Cultural, su evolución y sus distintas categorías	CB1 CB3 CG1 CE8 CT4 CT5

Contenidos

Tema	
El concepto de Patrimonio Cultural	Orígenes y evolución desde el s. XIX (Patrimonio Nacional). Rasgos definitorios básicos en la actualidad. Categorías generales en las que se clasifica (Natural/Cultural; Material/Inmaterial; Mueble/Inmueble).

El Patrimonio Natural	Definición y características propias y singulares. Orígenes y evolución del concepto hasta la actualidad. Estrategias generales de conservación e intervención. La obvia interacción con la acción antrópica: Paisajes, Territorios. Patrimonios emergentes relacionados: geológico y minero, paleontológico, etc.
El Patrimonio Cultural	Clasificación general según las normativas y convenciones: Histórico/Artístico, Arqueológico, Etnográfico, Bibliográfico y Documental. Características y particularidades propias de cada categoría. Estrategias generales de conservación e intervención. Patrimonios emergentes relacionados (científico/técnico, industrial, etc.).
El caso específico del Patrimonio Cultural Inmaterial	Definición, características y evolución del concepto hasta la actualidad. Relaciones e interacciones con los patrimonios materiales.
Categorías patrimoniales	Las cambiantes y difusas fronteras entre los diversos tipos y categorías patrimoniales. Definiciones jurídicas y conceptos epistemológicos. Patrimonios consolidados y patrimonios emergentes. Los patrimonios integrales.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Tutoría en grupo	4	0	4
Estudio de casos/análisis de situaciones	0	12	12
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	0	12	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Pruebas de tipo test	1	0	1
Otras	0	5	5
Trabajos y proyectos	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Actividades introductorias	Sesión orientada a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado y sus motivaciones. Presentación de la materia y de los entornos en los que se desarrollará el módulo, empleando herramientas de teleformación y telecomunicación.
Tutoría en grupo	Interacción docente/alumnado con la finalidad de exposición básica de contenidos, orientación, asesoramiento y resolución de dudas en el proceso del aprendizaje, con el apoyo de los medios de teleformación.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis de casos o situaciones en relación con el concepto y categorías del Patrimonio Cultural. Proceso sustentado en la plataforma de teleformación.
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	Actividades vinculadas al desarrollo de la reflexión, debate, crítica y generación abierta de alternativas movilizando los conocimientos y las habilidades de los estudiantes mediante las diferentes herramientas tecnológicas de docencia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación de los conocimientos y de las capacidades del alumnado en un sentido autónomo y dirigido con carácter transversal en el desarrollo de la materia.

Atención personalizada

	Descrición
Estudio de casos/análisis de situaciones	Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle.
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle.
Prácticas autónomas a través de TIC	Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle.

Evaluación			
	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Pruebas de tipo test	Prueba tipo test, realizada a través de la plataforma virtual. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer el concepto de patrimonio cultural, su evolución y sus distintas categorías.	30	CB1 CB3 CG1 CT4 CT5
Otras	Comunicación y participación activa en las actividades de la materia a través de medios telemáticos. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer el concepto de patrimonio cultural, su evolución y sus distintas categorías	20	CB1 CB3 CE8 CT4 CT5
Trabajos y proyectos	El alumnado realiza y presenta un comentario crítico sobre los textos y lecturas recomendadas, utilizando herramientas de entrega remota en la fecha indicada. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer el concepto de patrimonio cultural, su evolución y sus distintas categorías	50	CB1 CB3 CE8 CT4 CT5

Otros comentarios e evaluación de Xullo

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.

La primera lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega, estableciéndose en este caso un cronograma alternativo de entrega de tareas.

La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

Fuentes de información

Bibliografía Básica

Hernández Hernández, F. (2002): El Patrimonio Cultural: la memoria recuperada. Gijón: Trea.

Tugores, F. e Planas, R. (2006): Introducción al Patrimonio Cultural. Gijón: Trea.

¿Qué es el patrimonio cultural inmaterial? (<http://www.unesco.org/culture/ich/doc/src/01851-ES.pdf>)

Bibliografía Complementaria

Babelon, J.P e Chastel, A. (2000): La notion de patrimoine. París: Liana Levi.

Choay, F. (2007): Alegoría del Patrimonio. Barcelona: Gustavo Gili.

Gestión del Patrimonio Mundial natural (<http://whc.unesco.org/en/managing-natural-world-heritage/>)

Gestión del Patrimonio Mundial cultural (<http://whc.unesco.org/en/managing-cultural-world-heritage/>)

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Catalogación y Riesgo/O02M143V01106

Figuras de Intervención y Gestión de Proyectos/O02M143V01104

Nuevos Modos de Gestión y Proyectos del Patrimonio Cultural/O02M143V01105

Protección Jurídica del Patrimonio Cultural/O02M143V01103

Valor y Significado del Patrimonio Cultural/O02M143V01102

Outros comentarios

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster". Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Valor y Significado del Patrimonio Cultural**

Materia	Valor y Significado del Patrimonio Cultural			
Código	002M143V01102			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma				
Departamento	Historia, arte y geografía			
Coordinador/a	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Profesorado	Pérez Losada, Fermín Emiliano			
Correo-e	fermin@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descripción general	La materia tiene como objetivo que los alumnos aprendan a analizar críticamente el valor patrimonial de los bienes culturales, y conozcan las herramientas metodológicas necesarias para el proceso de estimación del valor patrimonial, empleando criterios estandarizados.			

Competencias

Código	Tipología
CB2	Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio.
CB4	Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones, y los conocimientos y razones últimas que las sustentan, a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades.
CG1	Adquirir la capacidad para diferenciar y valorar las diversas expresiones del Patrimonio cultural, conocer las herramientas para su cuantificación y protección, así como las diferentes perspectivas que abordan su gestión.
CE1	Estar capacitado para seleccionar las herramientas de estudio y documentación necesarias para conocer el bien cultural, incluso estableciendo metodologías de trabajo estandarizables.
CE8	Entender los valores multifactoriales del Patrimonio cultural, y valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.
CT1	Poder integrar las diversas informaciones y datos aportados por diversos técnicos y herramientas en la redacción de conclusiones de acción.
CT4	Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaje	Competencias
Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados.	CB2 CB4 CG1 CE1 CE8 CT1 CT4

Contenidos

Tema	
Valores y significado del Patrimonio Cultural	Principales cualidades positivas de reconocimiento y aprecio del Patrimonio Cultural en la sociedad contemporánea. Valor potencial y valor efectivo o real.

El valor estético/formal	Antigüedad, artificio, monumentalidad, belleza. La integración del patrimonio en el paisaje urbano y rural. El valor utilitario: rehabilitaciones para nuevos usos y su problemática.
El valor informativo/histórico	Cómo conocer el pasado a través del patrimonio. La investigación como herramienta básica generadora de valor histórico.
El valor asociativo/simbólico	La comunicación directa pasado-presente inherente al patrimonio. El patrimonio como símbolo cultural identitario de las comunidades humanas. Problemática de a quién representa el patrimonio cultural a escala local, nacional y mundial.
El valor económico del patrimonio cultural	Educación, cultura, turismo y desarrollo. Modelos económicos y políticas culturales aplicadas al patrimonio en el mundo contemporáneo. El patrimonio cultural como recurso económico, generador de riqueza (beneficios directos e indirectos) y de calidad de vida.
Los informes de valoración patrimonial (IVP)	Estrategias, estándares y sistemas de medición y cuantificación del valor patrimonial del bienes culturales

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Tutoría en grupo	4	0	4
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	0	12	12
Estudio de casos/análisis de situaciones	0	12	12
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Actividades introductorias	1	0	1
Trabajos y proyectos	0	10	10
Otras	0	5	5
Pruebas de tipo test	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Tutoría en grupo	Interacción docente/alumnado con la finalidad de exposición básica de contenidos, orientación, asesoramiento y resolución de dudas en el proceso del aprendizaje, con el apoyo de los medios de teleformación.
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	Actividades vinculadas al desarrollo de la reflexión, debate, crítica y generación abierta de alternativas movilizandolos conocimientos y las habilidades de los estudiantes mediante las diferentes herramientas tecnológicas de docencia.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis de casos o situaciones en relación con el concepto y categorías del Patrimonio Cultural. Proceso sustentado en la plataforma de teleformación.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación de los conocimientos y de las capacidades del alumnado en un sentido autónomo y dirigido con carácter transversal en el desarrollo de la materia.
Actividades introductorias	Sesión orientada a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado y sus motivaciones. Presentación de la materia y de los entornos en los que se desarrollará el módulo, empleando herramientas de teleformación y telecomunicación.

Atención personalizada

	Descrición
Resolución de problemas y/o ejercicios de forma autónoma	Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle.
Prácticas autónomas a través de TIC	Asesoramiento y resolución de dudas en el desarrollo de las actividades empleando el correo electrónico, los foros y otras herramientas de teleformación en la plataforma Moodle.

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Competencias Avaliadas
Trabajos y proyectos	El alumnado realiza y presenta un Informe de Valoración Patrimonial (IVP) sobre uno bien cultural de su elección (transversal del módulo), utilizando herramientas de entrega remota en la plataforma virtual. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados.	50	CB4 CG1 CE1 CT1
Otras	Comunicación y participación activa en las actividades de la materia a través de los medios telemáticos. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados.	20	CB2 CG1 CE1 CT1
Pruebas de tipo test	Prueba tipo test, realizada a través de la plataforma virtual. El resultado de aprendizaje evaluado es: Conocer las herramientas metodológicas para la realización de un proceso de estimación del valor de un bien cultural cualquiera, a partir de criterios estandarizados.	30	CB2 CG1 CE8 CT4

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Fuentes de información

BÁSICA

Ballart Hernández, J. 1997: El patrimonio histórico y arqueológico: valor y uso , Barcelona, Ariel.

Ballart Hernández, J.; Juan i Treserras,J. 2008: Gestión del patrimonio cultural , Barcelona, Ariel (4ª ed.)

Pedersen,A. 2005: Gestión del turismo en sitio del Patrimonio Mundial. Manual práctico para administradores de sitios del Patrimonio Mundial. UNESCO, París. [<http://unesdoc.unesco.org/images/0012/001286/128679s.pdf>]

VV.AA. 1999: Sistema de valoración patrimonial de los Enclaves arqueológicos de Aragón , Gobierno de Aragón.

VV.AA. 2008: O valor crítico dos bens culturais. Videos das conferencias , Consello da Cultura Galega, Santiago deCompostela, [<http://consellodacultura.org/mediateca/?p=445>]

COMPLEMENTARIA

Bonet, L.; Castañer, X.; Font, J. (Eds.) 2009: Gestión de proyectos culturales: análisis de casos, Barcelona, Ariel (2ª ed.)

Castillo Oreja, M.A. (ed) 2000: Ciudades históricas: conservación y desarrollo, Fundación Argentaria - Visor Dis, Madrid.

Domínguez Arranz, A. (Ed) 2008: El patrimonio arqueológico a debate: su valor cultural y económico, Huesca. Gobierno de Aragón.

Garrido Vila, F. 1998: "Documento,espacio, contorno", en Fontenla Sanjuán, C. (coord.): Contorno dos Monumentos en Galicia, delimitación e protección, Dirección Xeral do Patrimonio Cultural, Santiago, pp. 229-233.

Hardesty, D.L.;Little, B.J. 2000: Assessing site significance. A Guide for Archaeologists and Historians, New York, Altamira Press.

Herrera Prieto, L.C. (coord.). 2000: Turismo cultural: el patrimonio histórico como fuente de riqueza, Fundación del Patrimonio Histórico de Castilla y León, Valladolid.

López Silvestre F., Días-Fierros Viqueira,F. (coord.). 2009: Olladas críticas sobre a paisaxe, Consello da Cultura Galega, Santiago de Compostela.

Sanz Lara, J.A. 2004: Valoración económica del patrimonio cultural, Trea, Gijón.

VV.AA. 2002: El Patrimonio intangible y otros aspectos relativos a los itinerarios culturales, Congreso Internacional del CIIC (ICOMOS), Gobiernode Navarra, Pamplona. [http://www.esicomos.org/Nueva_carpeta/INDEX_2ESICOMOS.htm]

Recomendaciones

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Catalogación y Riesgo/O02M143V01106

Figuras de Intervención y Gestión de Proyectos/O02M143V01104

Nuevos Modos de Gestión y Proyectos del Patrimonio Cultural/O02M143V01105

Protección Jurídica del Patrimonio Cultural/O02M143V01103

Materias que se recomienda ter cursado previamente

Concepto y Categorías del Patrimonio Cultural/O02M143V01101

Otros comentarios

La docencia de la materia se desarrollará utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de multivideoconferencia (cómo Adobe Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster. ES imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Protección Xurídica do Patrimonio Cultural**

Materia	Protección Xurídica do Patrimonio Cultural			
Código	O02M143V01103			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	Ricoy Casas, Rosa María			
Profesorado	Ricoy Casas, Rosa María			
Correo-e	rricoy@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	A materia pretende desenvolver no alumnado a capacidade para coñecer e manexar a lexislación aplicable a calquera situación que se presente en relación ao Patrimonio Cultural e adquirir a competencia necesaria para poder coñecer a contorna social, empresarial e administrativa correspondente. Deste xeito, o alumnado poderá coñecer, diferenciar, caracterizar, valorar, documentar, xestionar, protexer ou desenvolver calquera tipo de traballo ou proxecto profesional acorde coa lexislación reguladora específica, sendo coñecedores da xurisprudencia máis importante sobre Patrimonio Cultural.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE3	Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

CE4	Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmovible, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de proteccion xurídica e preventiva.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT4	Concebir a proteccion do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de calquera dos aspectos do seu labor profesional.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Comprender os conceptos chave na contorna do patrimonio, a nivel xurídico, para a súa formación académica e o seu desenrolo profesional a través de unha síntee coherente e ordeada do abundoso e disperso corpus legal neste ámbito.	CB1 CB5 CG1 CT4 CT5 CT6
Capacitar ao alumno para desenvolver proxectos e traballos no ámbito patrimonial con suficientes coñecementos legais, a través de clases eminentemente prácticas.	CB2 CB3 CB4 CE3 CE4 CT1 CT2 CT3

Contidos

Tema	
1. Protección Xurídica do Patrimonio Cultural: normativa e institucións.	1.1 Breve referencia histórica (lexislación, espolio e restauración) 1.2 Normativa (Local-Autonómica-Estatal-UE-Internacional). Especial referencia LPHE 1985 e LPCG. Principais Institucións do Patrimonio Cultural 1.3 Patrimonio Cultural ou Histórico?. Tipos de Patrimonio 1.4 Tipos de Bens. Graos ou Categorias de Declaración
2. Protección Jurídica del Patrimonio Cultural: riesgo, control y sanción.	2.1 Comercio y exportación. 2.2. Espolio. Detectores de Metales. Tráfico de bienes. 2.3. Hallazgos. Tasación. 2.4. Destrucción y Sanción.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	4	0	4
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Outros	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión de 1 hora de duración destinada á presentación da materia, da docente e a toma de contacto co alumnado. Despois de realizar unha breve presentación e toma de contacto entre a docente e o alumnado, explicarase a contorna no que se desenvolverá o módulo (a través de ferramentas de teleformación e telecomunicación); presentarase a materia e os seus obxectivos básicos; realizarase unha explicación básica dos contidos de cada tema e os principais recursos para a súa aprendizaxe; así como o calendario, metodoloxía e criterios de avaliación. Finalmente explicarase os recursos dispoñibles para porse en contacto coa docente e os compañeiros, formular preguntas ou realizar tutorías online.
Titoría en grupo	Estarán a disposición do alumnado 4 horas de tutoría en grupo coa finalidade de orientación, asesoramento e resolución de dúbidas no proceso de aprendizaxe a través de medios de teleformación.
Estudo de casos/análises de situacións	Proporase a análise dun ou varios problemas ou casos reais, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, como medio encamiñado á aplicación práctica da teoría estudada na materia. Realizarase a través de medios de teleformación.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades vinculadas ao desenvolvemento da reflexión, o debate, a crítica e a xeración aberta de alternativas e hipóteses de solución, utilizando os coñecementos e habilidades que pretenden desenvolverse a través desta materia. Realizarase a través de medios de teleformación.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación dos coñecementos e das capacidades do alumnado con carácter transversal no desenvolvemento da materia e de maneira autónoma. Realizarase a través de medios de teleformación.
Outros	Será accesible a todo o alumnado, a utilización de tutorías personalizadas e o coñecemento de eventos docentes ou divulgativos de especial relevancia para o mellor aproveitamento da materia.

Atención personalizada	
	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	A docente guiará ao alumnado para a normal comprensión da materia e o desenvolvemento das actividades. Ademais da tutoría en grupo, realizaranse eventos e outras tutorías personalizadas, que se concertarán entre o alumnado e a profesora e que poderán realizarse a través de correo electrónico, tutoría virtual, foros e/ou outras ferramentas de teleformación.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Realizaranse os traballos e proxectos propostos pola docente, utilizando ferramentas de entrega remota na data indicada e cuxa información estará desde o principio do curso dispoñible na plataforma Faitic en http://faitic.uvigo.es . O resultado de aprendizaxe avaliado é: Capacitar ao alumno para desenvolver proxectos e traballos no ámbito patrimonial con suficientes coñecementos legais, a través de clases eminentemente prácticas.	50	CB2 CB3 CE3 CE4 CT6
Resolución de problemas e/ou exercicios	Realizaranse probas de avaliación on-line (probas tipo test), sobre os contidos da materia (temas 1 e 2) na data indicada e cuxa información estará desde o principio do curso dispoñible na plataforma Faitic en http://faitic.uvigo.es . O resultado da aprendizaxe avaliado é: Comprender os conceptos chave na contorna do patrimonio, a nivel xurídico, para a súa formación académica e o seu desenrolo profesional a través de unha síntee coherente e ordeada do abundoso e disperso corpus legal neste ámbito.	30	CB1 CB5 CG1 CT1 CT4 CT5

Prácticas autónomas a través de TIC	Realizarse un seguimiento individualizado do alumnado, valorándose a súa participación activa nas actividades da materia a través de medios telemáticos, a resolución de prácticas voluntarias, así como o interese e a aptitude en relación coa aprendizaxe da materia. O resultado de aprendizaxe avaliado é: Capacitar ao alumno para desenvolver proxectos e traballos no ámbito patrimonial con suficientes coñecementos legais, a través de clases eminentemente prácticas.	20	CB4 CT2 CT3
-------------------------------------	--	----	-------------------

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Para a culminación exitosa da materia, é recomendable o seguimento do cronograma que estará accesible ao comezo do Máster (Faitic), o cal facilitará a debida realización das actividades planificadas pola docente. Non se avaliará ningunha actividade nin traballo presentado fóra de prazo. É recomendable formular calquera dúbida á docente da materia para poder emendala o máis axiña posible e non esperar ao límite da data de entrega.

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación. A primeira leva a cabo durante o primeiro cuatrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia non sexan suficientes para a entrega dos traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas, ao final do cuatrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un *cronograma alternativo de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. A avaliación da convocatoria ordinaria e a segunda convocatoria realizarase de igual modo, cos mesmos requisitos.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Temas e lecturas postas a disposición na Plataforma docente.

Bibliografía complementaria

AAVV: 250 años de arqueología y patrimonio. Documentación sobre arqueología y patrimonio histórico de la Real Academia de la Historia. Estudio general e índices, Madrid, 2003.

AAVV: DÍAZ-ANDREU GARCÍA, G.; MORA RODRÍGUEZ, G.; CORTADELLA I MORRAL, J. (Coord.): Diccionario histórico de la Arqueología en España, Marcial Pons, Ediciones de Historia, 2009.

ALEGRE ÁVILA, J.M.: Evolución y régimen jurídico del Patrimonio Histórico, 2 vols., Madrid, Ministerio de Cultura, 1994.

- "El ordenamiento protector de los bienes de interés cultural: consideraciones sobre su ámbito y límites. La perversión de las

técnicas jurídicas de protección", en Estudios sobre la Constitución española: Homenaje al profesor Eduardo García de Enterría (coord. Sebastián Martín-Retortillo Baquer), vol.2, 1991.

- "Los bienes históricos y el Tribunal Constitucional", en Revista española de derecho constitucional, nº11, nº32, 1991.

- "Reconstrucciones de monumentos e interpretación legal", en Civitas: revista española de derecho administrativo, nº116, 2002.

- "Patrimonio histórico y Comunidades Autónomas", en Civitas: revista española de derecho administrativo, nº121, 2004.

- "El derecho de propiedad privada en los bienes de interés cultural", en Civitas: revista española de derecho administrativo, nº136, 2007

BARRACA DE RAMOS, P.: La lucha contra el tráfico ilícito de bienes culturales, Ministerio de Cultura, Madrid, 2008.

BARREIRO MARTÍNEZ, D. : "Evaluación de impacto arqueológico", en CAPA, nº 14, Laboratorio de Arqueología e Formas Culturais, IIT, Universidade de Santiago de Compostela, 2000.

BERMÚDEZ SÁNCHEZ, J.: "Intervenciones arqueológicas en actuaciones urbanísticas: supuestos difíciles", en Revista de Derecho Urbanístico y Medio Ambiente, nº 247, 2009.

CARRERA RAMÍREZ, F.; COSTAS GOBERNA, F.; DE LA PEÑA SANTOS, A.: Grabados Rupestres en Galicia.

Características generales y problemática de su gestión y conservación, Diputación provincial de Pontevedra, 2002.

CASTILLO MENA, A.: "La protección de los yacimientos arqueológicos en función de su declaración como BIC: el ejemplo de la Comunidad de Madrid", en Patrimonio Cultural y Derecho, nº8, 2004.

CERDEÑO, M^aL; CASTILLO, A.; SAGARDOY, T.: "La evaluación del impacto ambiental y su repercusión sobre el

patrimonio arqueológico en España”, en Trabajos de Prehistoria 62, nº2, 2005.

DE LA TORRE SÁINZ, Y.; ROLDÁN LOZANO, A.; BARBA REY, J.: “Arqueología y política urbanística: el caso de la Plaza de Oriente de Madrid”, en Complutum, nº7, 1997.

FARALDO CABANA, P. Y PUENTE ABA, L.M.: Ordenación del territorio, patrimonio histórico y medio ambiente en el Código penal y la legislación especial, Tirant lo Blanch, 2011.

HENARES CUÉLLAR, I.L.: La protección del patrimonio histórico en la España democrática, Universidad de Granada, 2010.

GONZÁLEZ-VARAS, I.: Conservación de Bienes Culturales. Teoría, historia, principios y normas, Cátedra, 2008.

MAIER ALLENDE, J.: “El Centenario de la Real Cédula de 1803: la Real Academia de la Historia y el inicio de la legislación sobre el patrimonio arqueológico y monumental de España”, Boletín de la Real Academia de la Historia, Tomo 200, Cuaderno 3, 2003.

MINISTERIO DE CULTURA: Plan Nacional de Protección del Patrimonio Cultural Subacuático Español: libro verde, Madrid, 2010.

QUEROL FERNÁNDEZ, M^a.A: Manual de Gestión del Patrimonio Cultural, Akal, Madrid, 2010.

RENART GARCÍA, F.: “Patrimonio histórico y derecho penal: las distintas valoraciones doctrinales y jurisprudenciales en torno a los elementos normativos del tipo”, en Patrimonio Cultural y Derecho, nº12, 2008.

RODRÍGUEZ DE GUZMÁN, S. Y GONZÁLEZ-CAMPOS, Y: “La tutela del patrimonio histórico a través de las Cartas Arqueológicas Municipales”, en PH, Boletín del IAPH, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, nº38, 2002.

RODRÍGUEZ TREMIÑO, I.: “Los detectores de metal y el expolio del Patrimonio arqueológico: algunas propuestas de actuación en Andalucía”, en PH: Boletín del Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, nº30, 2000.

RUIZ MANTECA, R.: Régimen jurídico del patrimonio cultural subacuático, UNED, Madrid, 2011.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural/O02M143V01101

Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural/O02M143V01105

Valor e Significado do Patrimonio Cultural/O02M143V01102

Outros comentarios

Para a culminación exitosa da materia é recomendable o seguimento do cronograma que estará accesible ao comezo do Máster, o cal facilitará a debida realización das actividades planificadas pola docente.

As lecturas obrigatorias da materia están dispoñibles na plataforma Faitic en <http://faitic.uvigo.es>.

Non se avaliará ningunha actividade nin traballo presentado fóra de prazo.

É recomendable formular calquera dúbida á docente da materia para poder emendala o máis axiña posible.

A avaliación da convocatoria ordinaria e a segunda convocatoria realizarase de igual modo.

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster". É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos**

Materia	Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos			
Código	O02M143V01104			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Torres Fernández, Araceli Pereira Abonjo, Antón			
Profesorado	Aguiar Ballesteros, Uxía Pereira Abonjo, Antón Torres Fernández, Araceli			
Correo-e	anton_pereira@hotmail.es qaeli@hotmail.com			
Web	http://http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo que o alumnado adquira a capacidade para aplicar a normativa administrativa á hora de redactar e executar un proxecto de intervención. Debería aprender a redactar proxectos de execución, axustados a criterios de calidade, seguridade e hixiene.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CE2	Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración.	- saber facer
CE3	Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica.	- saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber facer
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional.	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir a capacidade para redactar proxectos de execución, axustados a criterios de calidade, seguridade e hixiene.	CB2 CB3 CB4
(Coñecer os criterios básicos de calidade, seguridade e saúde en proxectos de intervención no patrimonio cultural)	CG1 CE3 CT1 CT5
Adquirir a capacidade para aplicar a normativa administrativa á hora de redactar e executar un proxecto de intervención	CG1 CE2 CE3 CT1 CT2 CT5 CT6

Contidos

Tema	
1. Intervención e xestión no Patrimonio Cultural	1.1. Principios teóricos e metodolóxicos. 1.2. Figuras de intervención no Patrimonio Cultural: Accións regulares e proxectos.
2. O proxecto como figura de intervención	2.1 Características xerais e clasificación dos proxectos. 2.2. O ciclo do proxecto.
3. Contidos dun proxecto de intervención no patrimonio cultural	3.1. Elaboración e redacción dun proxecto de intervención. 3.2. Elementos básicos dun proxecto de intervención patrimonial.
4. Aspectos básicos de calidade, seguridade e saúde en proxectos de intervención no patrimonio cultural.	4.1. Conceptos básicos sobre seguridade e saúde. Marco lexislativo. Aplicación de criterios de seguridade e saúde nas intervencións sobre patrimonio. 4.2. Calidade. Fundamentos de xestión da calidade no patrimonio.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	0	4
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Probas de tipo test	1	0	1
Outras	0	0	0
Traballos e proxectos	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Presentaranse ficha da materia, obxectivos, calendario, criterios de avaliación, así como foros de debate e noticias e demais contornas nos cales se desenvolverá a aprendizaxe
Eventos docentes e/ou divulgativos	Exposición dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais e conexión remota.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, diagnosticalo e adentrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para o autoaprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	O alumno debe desenvolver de forma autónoma a análise e resolución dos problemas e/ou exercicios.

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Prácticas autónomas a través de TIC	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de tipo test	Probas de avaliación online	30	CG1 CT1 CT5
Outras	Participación activa a través de medios telemáticos.	20	CB2 CB3 CB4
Traballos e proxectos	Traballo de entrega remota.	50	CG1 CE2 CE3 CT1 CT2 CT5 CT6

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFÍA BÁSICA

Gómez Galán, M; Sainz Ollero, H. (2013). *El ciclo del proyecto de cooperación al desarrollo. El marco lógico en programas y proyectos: de la identificación a la evaluación*. Madrid: Cideal.

Identificación y formulación de Proyectos de Cooperación para el desarrollo: Gestión del Ciclo del proyecto y enfoque del marco lógico. (2009). Valencia: Universidad Politécnica de Valencia.

Ley 31/1995, de 8 de noviembre de Prevención de Riesgos Laborales. BOE nº 269, de 10 de noviembre de 1995. Modificada por Ley 50/1998.

R.D. 39/1997 de 17 de enero por el que se aprueba el Reglamento de los Servicios de Prevención. BOE. 31 de enero 1997.

R.D. 486/1997, de 14 de abril, sobre disposiciones mínimas de seguridad y salud en los lugares de trabajo. BOE de 23 de abril de 1997.

Guía técnica para la evaluación y prevención de los riesgos relativos a la utilización de equipos de trabajo. 1ª parte. INSHT

Instituto del Patrimonio Cultural de España. IPCE. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte

Asociación Española para la Gestión del Patrimonio Cultural. AEGPC

Center for Heritage Resource Studies. University of Maryland

Conservation at The Getty

Heritage Conservation Trust

Instituto Nacional de Seguridad e Higiene en el Trabajo

American Conference of Industrial Hygienists

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural**

Materia	Novos Modos de Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Código	O02M143V01105			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinador/a	de Uña Álvarez, Elena Pilar			
Profesorado	Alonso González, Pablo de Uña Álvarez, Elena Pilar Fernández Álvarez, Antón Lois Masaguer Otero, María			
Correo-e	edeuna@uvigo.es			
Web	http://http://fatic.uvigo.es/			
Descrición xeral	Coñecemento dos novos modos de xestión patrimonial, coa finalidade de capacitar para o deseño de intervencións sobre os conxuntos patrimoniais.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer - Saber estar / ser
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial	CB3 CG1 CE8 CT2
Aplicación do coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial no deseño de esquemas semellantes na intervención sobre conxuntos patrimoniais novos	CB2 CG1 CE8 CT2

Contidos

Tema	
1. Xestión de Paisaxes e Territorios	1.1 Antecedentes: enfoques sectoriais 1.2 Cambios: novos modos de integración, colaboración e participación
2. Patrimonio expandido e dinámicas da xestión	2.1 ¿Qué é o patrimonio expandido? 2.2 Dinámicas participativas na xestión patrimonial
3. Cooperación e salvagarda do patrimonio cultural	3.1 Concepto, paradigmas e modos de organización 3.2 Organismos e instrumentos de cooperación internacional

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	3	0	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Observación sistemática	0	0	0
Traballos e proxectos	0	0	0
Outras	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e as súas motivacións. Presentación da materia e dos entornos nos que se desenvolverá o módulo, empregando ferramentas de teleformación e telecomunicación.
Titoría en grupo	Interacción docente/alumnado coa finalidade de orientación, asesoramento e resolución de dúbidas no proceso do aprendizaxe, co apoio dos medios de teleformación.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Presentación de resultados preliminares e das experiencias en eventos relacionados coa materia.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades vinculadas ó desenvolvemento da reflexión, debate, crítica e xeneración aberta de alternativas mobilizando os coñecementos e as habilidades dos estudantes mediante as diferentes ferramentas tecnolóxicas de docencia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Aplicación dos coñecementos e das capacidades do alumnado nun senso autónomo e dirixido con carácter transversal no desenvolvemento da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, fenómeno, suceso real no ámbito da xestión do patrimonio cultural introducindo á una proposta de proxecto de interpretación, mantendo as liñas dun protocolo inicial de traballo que acredite o progreso teórico-práctico do alumnado na materia. Proceso sustentado na plataforma de teleformación.

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Observación sistemática	Control e seguimento continuo do progreso do alumnado na materia, baseados en criterios de uso eficiente das TICs e de intervención no entorno virtual. Avaliación do resultado de aprendizaxe: Coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial	30	CB3 CE8

Traballos e proxectos	O alumnado realiza e presenta un proxecto de interpretación do patrimonio cultural no contexto da súa xestión (análise e comentario, individual e colaborativo) utilizando ferramentas de entrega remota na data indicada. Avaliación do resultado de aprendizaxe: Aplicación do coñecemento dos diversos modelos de xestión patrimonial no deseño de esquemas semellantes na intervención sobre conxuntos patrimoniais novos	50	CB2 CE8 CT2
Outras	Comunicación (titoría personalizada) e participación activa nas actividades da materia través de medios telemáticos. Avaliación dos resultados de aprendizaxe: Coñecemento dos modelos de xestión patrimonial e aplicación do coñecemento de diversos modelos de xestión patrimonial no deseño de esquemas semellantes na intervención sobre conxuntos patrimoniais novos	20	CB3 CG1 CT2

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Bravo Herrera, F.E., Cooperación internacional y protección del patrimonio cultural: la gestión de la UNESCO y de la OEA, Cuaderno de Humanidades, Universidad Nacional de Salta, nº 16, pp. 261-274, 2007

Delgado, M., Sobre antropología, patrimonio y espacio público, <http://mingaonline.uach.cl/pdf/racs/n10/art04.pdf>, 2006

Gómez Sal, A., Dilemas y perspectivas en la gestión territorial de los patrimonios públicos, <http://www.revistaambienta.es/WebAmbienta/marm/Dinamicas/secciones/articulos/Gsal.htm>, 2013

Lafuente, A., Los cuatro entornos del procomún, http://digital.csic.es/bitstream/10261/2746/1/cuatro_entornos_procomun.pdf, Acceso 2014

Lopo, M., Memoria, historia y silencio en la construcción de territorios emblemáticos, <http://www.ub.edu/geocrit/sn/sn-331/sn-331-44.htm>, 2010

Martínez Yañez, C., Patrimonialización del territorio y Territorialización del patrimonio, <http://revistaseug.ugr.es/index.php/caug/article/viewFile/300/291>, 2008

Nivón Bolán, E., La cooperación cultural como proceso de la globalización: Una visión desde América Latina, <http://www.oei.es/pensariberoamerica/ric00a02.htm>, 2002

Pereiro Pérez, X., Patrimonialización y transformación de las identidades culturales, <http://home.utad.pt/des/cer/CER/DOWNLOAD/1006.PDF>, Acceso 2014

Rodríguez Albor, G., Gestión del patrimonio cultural y cooperación internacional, <http://www.redalyc.org/pdf/855/85528618010.pdf>, 2012

Foro de redes y entidades de Custodia del Territorio, <http://www.frect.blogspot.com.es/>, Acceso 2014

Laboratorio del Paisaje Cultural de Andalucía, <http://www.iaph.es/paisajecultural/>, Acceso 2014

Plataforma de Custodia del Territorio, <http://www.custodia-territorio.es/>, Acceso 2014

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural/O02M143V01210

Territorio e Paisaxe Cultural/O02M143V01208

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Concepto e Categorías do Patrimonio Cultural/O02M143V01101

Protección Xurídica do Patrimonio Cultural/O02M143V01103

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe

Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Catalogación e Risco**

Materia	Catalogación e Risco			
Código	002M143V01106			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma				
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Arizaga Castro, Álvaro			
Profesorado	Arizaga Castro, Álvaro Carballo Arceo, Luis Xulio Reboreda Carreira, Alberte			
Correo-e	alvaroarizagacastro@gmail.com			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Materia sobre inventario e catalogación de bens culturais.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer - Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CE4	Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmovible, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva.	- saber - saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- Saber estar / ser
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de calquera dos aspectos do seu labor profesional.	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Capacitar ao alumnado para elaborar catálogos e cartas de risco para un conxunto patrimonial pechado, empregando as tecnoloxías á súa disposición e considerando a necesidade de difundir esa información.

CB2
CB3
CB4
CG1
CE4
CT1
CT3
CT4
CT6

Contidos	
Tema	
1. Inventario e catalogación: unha perspectiva teórica.	1.1. Condicionantes e recomendacións teórico-legais para a catalogación do patrimonio cultural. 1.2. As normas urbanísticas e o seu impacto na xestión dos bens culturais. 1.3. Comparativa de exemplos teóricos sobre inventario e catalogación.
2. Inventario e catalogación: unha perspectiva práctica.	2.1. O catálogo do patrimonio cultural de Galicia. 2.2. Comparativa de casos prácticos: virtudes e defectos. 2.3. A difusión do inventario como medida de conservación.
3. Xestión do risco sobre o patrimonio cultural.	3.1. Aparición do concepto "risco" aplicado aos bens culturais. 3.2. Inventarios e catálogos como ferramentas primordiais para a conservación do patrimonio cultural.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	2	3
Eventos docentes e/ou divulgativos	4	4	8
Estudo de casos/análises de situacións	0	14	14
Probas de autoavaliación	0	2	2
Traballos e proxectos	1	30	31
Probas de resposta curta	0	3	3
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	10	10
Observación sistemática	0	4	4

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Presentaranse ficha da materia, obxectivos, calendario, criterios de avaliación, así como foros de debate e noticias e demais contornas nos cales se desenvolverá a aprendizaxe.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Conferencias, mesas redondas e debates conducidos e moderados por investigadores experimentados no tema a tratar, que permiten profundar e completar os contidos da materia.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise de problemas ou casos reais, coa finalidade de coñecerlos, interpretalos, resolvelos, xerar hipótese, diagnosticalos e penetrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para o autoaprendizaxe.

Atención personalizada	
	Descrición
Actividades introdutorias	Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa.

Estudo de casos/análises de situacións	Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa.
Traballos e proxectos	Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa.
Observación sistemática	Desde o inicio da materia ata o fin da avaliación continua poranse a disposición do alumnado diferentes sistemas para a atención personalizada. Terán a este respecto unha especial importancia os medios telemáticos (correo electrónico, foros, chats, etc.). Tamén se ofertará a posibilidade de titorías presencias no caso de que o alumno o considere necesario. Para os periodos de avaliación posteriores (ordinario e extraordinario) o profesorado seguirá a disposición do alumnado, pero en menor medida e cun sistema de solicitude de cita previa.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	Realización de diversos exercicios na plataforma moodle e entrega dun traballo escrito relacionado co inventario e catalogación de bens culturais, tomando un caso concreto e presentando unha análise teórica e un resultado práctico a partir do mesmo. Presentación oral na aula virtual dunha parte deste traballo. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitar ao alumnado para elaborar catálogos e cartas de risco para un conxunto patrimonial pechado, empregando as tecnoloxías á súa disposición e considerando a necesidade de difundir esa información.	70	CB2 CB3 CB4 CG1 CE4 CT1 CT3 CT4 CT6
Observación sistemática	Participación activa a través de medios telemáticos na plataforma Moodle, especialmente en relación cos temas de debate propostos. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: Capacitar ao alumnado para elaborar catálogos e cartas de risco para un conxunto patrimonial pechado, empregando as tecnoloxías á súa disposición e considerando a necesidade de difundir esa información.	30	CB3 CB4 CG1 CE4 CT3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno ten dereito a unha avaliación continua, ademais dunha data de convocatoria oficial ordinaria e outra extraordinaria.

A avaliación continua é o cauce proposto para a finalización da materia no prazo mínimo posible, que se corresponde co mes aproximado de duración da materia. Neste procedemento de avaliación continua o alumnado deberá cubrir unha serie de pequenos exercicios, traballos, participación na plataforma Moodle, etc. A avaliación continua implica asistencia e participación nas actividades presenciais. Neste prazo dun mes o profesorado estará a plena disposición do alumnado en todo momento, dentro dun horario laboral normal, cuns prazos de resposta moi curtos.

Os procedementos de avaliación ordinaria e extraordinaria están pensados para o alumnado que non poida rematar a materia no tempo pensado, por problemas de rendemento académico, por problemas de tempo ou por falta de presencialidade. Habilitaranse uns periodos de entrega e avaliación adicionais en torno a Xaneiro (ordinario) e Xullo (extraordinario). Neses prazos o alumnado deberá realizar e entregar outros exercicios e traballos, diferentes ós previstos para a avaliación continua (pero que cubrirán as mesmas competencias) e que serán explicados con detalle na plataforma Moodle. Este procedemento ordinario e extraordinario non implica un seguemento exhaustivo do alumno por parte do profesorado: poderán solicitarse titorías para cuestións concretas, pero o profesorado non poderá estar a plena disposición da mesma maneira nin no mesmo horario que no prazo de avaliación continua.

Máis información na plataforma Moodle da materia "Catalogación e Risco".

Bibliografía. Fontes de información**BIBLIOGRAFÍA XERAL SOBRE CATALOGACIÓN E RISCO E INSTITUCIÓNS INTERNACIONAIS**

- BOSQUE SENDRA, J. (dir.). 2004. "Propuesta metodológica para caracterizar las áreas expuestas a riesgos tecnológicos mediante SIG. Aplicación en la Comunidad de Madrid", *Geofocus*, 4: pp. 44-78. Disponible para descarga en <http://geofocus.rediris.es/articulos2004.html>
- CARRERA RAMÍREZ, F. 2007. "Acciones automáticas: riesgo y protección del patrimonio arqueológico inmueble", en *La conservación infalible: de la teoría a la realidad. III Congreso del Grupo Español del IIC*: pp. 67-78. Disponible para descarga en http://ge-iic.com/files/3Congreso/Fernando_Carrera.pdf
- CENDREDO UCEDA, A. 1996. "Propuesta sobre criterios para la clasificación y catalogación del patrimonio geológico", en VV. AA. *El patrimonio geológico, bases para su valoración, protección, conservación y utilización*. Madrid, MOPTM: pp. 29-38.
- DE ANGELIS, D. y OSSAT, G. 1972. *Guide to the Methodical Study of Monuments and Causes of their Deterioration*. Roma, ICCROM. Véxase tamén <http://www.international.icomos.org/risk/>
- Diversos documentos depositados no ICOMOS OPEN ARCHIVE, en concreto aqueles específicamente adicados a inventarios de patrimonio cultural. Disponibles para descarga en <http://openarchive.icomos.org/view/subjects/K07.html>
- DORN, R.I. *et alii*. 2008. "The Rock Art Stability Index. A New Strategy for Maximizing the Sustainability of Rock Art", *Heritage Management*, 1 (1): 37-70. Disponible para descarga en http://alliance.la.asu.edu/dorn/HeritageManagement_RASI_08.pdf. Véxase tamén http://alliance.la.asu.edu/rockart/stabilityindex/RASI_Overview.html
- FEILDEN, B.M. y JOKILEHTO, J. 1998. *Management Guidelines for World Cultural Heritage Sites*. Roma, ICCROM (in collaboration with UNESCO and ICOMOS). Véxase tamén <http://www.international.icomos.org/risk/>
- ISTITUTO CENTRALE DEL RESTAURO. 2000. *The Risk Map of Cultural Heritage*. Recurso electrónico en <http://www.aec2000.it/aec2000/projects/riskmap>
- MARTÍN, M. (coord.) 1992. *La Carta de Riesgo: una experiencia italiana para la valoración global de los factores de degradación del Patrimonio Monumental*. Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico - Junta de Andalucía (Cuadernos PH, II: 58 p.) Disponible para descarga gratuita baixo rexistro en <http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/cuadernos-ph/contenido/Cuadernos/Cuadernoll>
- MEIER, H.-R. *et alii* (eds.). 2008. *The Heritage at Risk Special Edition. Cultural heritage and natural disasters: Risk preparedness and the limits of prevention*. Munich, ICOMOS. Disponible para descarga en http://www.international.icomos.org/risk/2007/natural_disasters/index.html
- NISTOR, S. "Monuments at Risk and Monuments in Danger: a Special Inventory of the Threatened Monuments". 11th Historic Structures International Conference. Emergency Interventions on Historic Load-bearing Structures. Disponible para descarga en http://www.transsylvania.ro/download/TTK_2007/pdf/nistor_en.pdf
- STOVEL, H. 1998. *Risk Preparedness: A Management Manual for World Cultural Heritage*. Rome, ICCROM (in collaboration with UNESCO, World Heritage Centre, ICOMOS). Véxase tamén <http://www.international.icomos.org/risk/>

BIBLIOGRAFÍA CONCRETA SOBRE CASOS ESPECÍFICOS (ANDALUCÍA, INGLATERRA, GALICIA).**Decreto 232/2008, do 2 de outubro, sobre o Inventario xeral do patrimonio cultural de Galicia.**

Disponible para descarga en http://cultura.xunta.es/mediateca/legislacion/Patrimonio/02_Decretos/decreto_inventario.pdf

English Heritage at Risk Estrategy. 2011-2015.

Disponible para descarga gratuita en <http://www.english-heritage.org.uk/publications/eh-har-strategy-2011-15/> Enlace a información global sobre el programa Heritage at Risk de English Heritage: <http://www.english-heritage.org.uk/caring/heritage-at-risk/>

FERNÁNDEZ CACHO, S. (ed.) 2002. *ARQUEOS. Sistema de Información Arqueológica de Andalucía*. Granada, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico - Junta de Andalucía (Cuadernos PH, VI: 219 p.). Disponible para descarga gratuita baixo rexistro en <http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/cuadernos-ph/contenido/CuadernosTecnicos/CuadernoVI>

FERNÁNDEZ CACHO, S. 2008. *Patrimonio Arqueológico y Planificación Territorial. Estrategias de Gestión para Andalucía.*

Jerez, Universidad de Sevilla y Junta de Andalucía (Colaboraciones, 4: 281 p.). Disponible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/otras-publicaciones/contenido/cuaderno_0008

FERNÁNDEZ CACHO, S. y RODRIGO CÁMARA, J.M. (coords.). 2009. *MAPA: Modelo Andaluz de Predicción Arqueológica*. Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico (Cuadernos e-PH, 1: 401 p.) Consejería de Cultura de la Junta de Andalucía. 2009. Disponible para descarga gratuita baixo rexistro en http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/eph-cuadernos/contenido/ePH_Cuaderno2

LADRÓN DE GUEVARA SÁNCHEZ, M.C. y MUÑOZ CRUZ, V. (coords). 2006. *El Sistema de Información del Patrimonio Histórico de Andalucía*. Sevilla, Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico (Cuadernos, XX: 324 p.). Disponible para descarga gratuita baixo rexistro en <http://www.iaph.es/web/canales/publicaciones/cuadernos/cuadernos-ph/contenido/Cuadernos/CuadernoXX>

The Heritage at Risk Register 2013. Criteria for inclusion in the Register. Disponible para descarga gratuita en <http://www.english-heritage.org.uk/content/imported-docs/f-j/har-criteria-for-inclusion.pdf>

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural/O02M143V01210
Patrimonio Arquitectónico, Territorio e Paisaxe Urbana/O02M143V01212
Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural/O02M143V01109
Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural/O02M143V01108
Territorio e Paisaxe Cultural/O02M143V01208

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Caracterización e Documetación Histórico-Artística/O02M143V01207
Protección Xurídica do Patrimonio Cultural/O02M143V01103

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas de Representación CAD do Patrimonio**

Materia	Técnicas de Representación CAD do Patrimonio			
Código	002M143V01107			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Castellano Gallego			
Departamento	Diseño en la ingeniería Ingeniería de los recursos naturales y medio ambiente			
Coordinador/a	Armesto González, Julia			
Profesorado	Armesto González, Julia Patiño Cambeiro, Faustino			
Correo-e	julia@uvigo.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descripción xeral	Esta materia ofrece unas nociones fundamentales sobre los sistemas de representación gráfica y su aplicación en la representación de bienes patrimoniales tanto a través de sus vistas como de otros métodos de proyección. Asimismo proporciona una introducción las herramientas de software para poder generar planos y documentos de representación gráfica la escala considerando unas pautas básicas recogidas en normas ESO.			

Competencias

Código		Tipología
CB2	Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio.	- saber hacer
CB4	Que los estudiantes sepan comunicar sus conclusiones, y los conocimientos y razones últimas que las sustentan, a públicos especializados y no especializados de un modo claro y sin ambigüedades.	- saber hacer
CB5	Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo.	- saber hacer
CG2	Adquirir el conocimiento necesario para manejar las distintas herramientas de documentación gráfica, dimensional y geoespacial para ser aplicadas en la documentación y valoración del Patrimonio bien cultural.	- saber hacer
CE5	Dominar y ser capaz de aplicar instrumental y procedimientos de diversas técnicas cartográficas al Patrimonio cultural inmueble para su control dimensional y la elaboración de documentación gráfica empleando herramientas CAD.	- saber hacer
CT1	Poder integrar las diversas informaciones y datos aportados por diversos técnicos y herramientas en la redacción de conclusiones de acción.	- saber hacer
CT2	Ser capaces de predecir y controlar la evolución de situaciones complejas mediante el desarrollo de nuevas e innovadoras metodologías de trabajo adaptadas al ámbito científico/investigador, tecnológico o profesional concreto, en general multidisciplinar, en el que se desarrolle su actividad.	- saber hacer - Saber estar /ser
CT3	Saber transmitir de un modo claro y sin ambigüedades a un público especializado o no, resultados procedentes de la investigación científica y tecnológica o del ámbito de la innovación más avanzada, así como los fundamentos más relevantes sobre los que se sustentan	- saber hacer - Saber estar /ser
CT4	Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible	- Saber estar /ser
CT5	Adquirir conocimientos avanzados y demostrar, en un contexto de investigación científica y tecnológica o altamente especializado, una comprensión detallada y fundamentada de los aspectos teóricos y prácticos y de la metodología de trabajo en uno o más campos de estudio.	- saber hacer - Saber estar /ser

CT6	Conocer y manejar la legislación aplicable al sector, conocer el entorno social y empresarial y saber relacionarse con la administración competente integrando este conocimiento en la elaboración de proyectos de ingeniería y en el desarrollo de cualquiera de los aspectos de su labor profesional.	- saber hacer - Saber estar /ser
-----	---	-------------------------------------

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias
- Manejar técnicas y software de representación de objetos espaciales y visualización tridimensional	CB2
- Elaborar documentación gráfica donde se represente el patrimonio cultural inmueble (planos 2D, modelos 3D) empleando herramientas CAD.	CB4 CB5 CG2 CE5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6

Contenidos

Tema	
Introducción al dibujo técnico	Concepto de plano Instrumentos y procedimientos para lo dibujo la escala Normalización en la edición de planos: escalas normalizadas, áreas de dibujo, cuadro de *rotulación, plegado, líneas.
Fundamentos de los sistemas de representación	Sistema *Diédrico Sistema de Planos *Acotados Sistema *Axonométrico Sistema *Cónico
Iniciación a la representación de objetos por sus vistas principales	Interpretación de piezas en Sistema *Isométrico Iniciación a la obtención de vistas Reglas elementales de anotación
Lectura e interpretación de planos en Sistema de Planos *Acotados	Representación de entidades básicas Representación de formas del *relieve Nociones básicas para la interpretación de mapas y planos topográficos
Introducción al software **CAD	*Interfaz, unidades, formatos *Delineación en *CAD Escalado, *sombreado e introducción de textos *Ortofotografías en *CAD Edición de planos en *CAD

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Tutoría en grupo	4	0	4
Estudio de casos/análisis de situaciones	0	14	14
Resolución de problemas y/o ejercicios	0	19	19
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Actividades introductorias	1	0	1
Resolución de problemas y/o ejercicios	0	5	5
Otras	1	1	2

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Tutoría en grupo	Entrevistas que el alumno mantiene con el profesorado de la materia para asesoramiento/desarrollo de actividades de la materia y del proceso de aprendizaje a través de herramientas telemáticas como foros o salas virtuales.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis de un hecho, problema o suceso real con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, contrastar datos, reflexionar, completar conocimientos, diagnosticarlo y entrenarse en procedimientos alternativos de solución. Se llevarán a cabo de forma autónoma por el alumno.

Resolución de problemas y/o ejercicios	Actividad en la que se formulan problema y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe desarrollar las soluciones adecuadas o correctas mediante la realización de rutinas, la aplicación de fórmulas o *algoritmos, la aplicación de procedimientos de transformación de la información disponible y la interpretación de los resultados. Se llevarán a cabo de forma autónoma por el alumno.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de los conocimientos a situaciones concretas y de adquisición de habilidades básicas y *procedimentais relacionadas con la materia objeto de estudio. Se desarrollan a través del TIC de manera autónoma.
Actividades introductorias	La docencia presencial supone el 7% del número de horas totales necesarias para adquirir las competencias y resultados del aprendizaje. Esta docencia presencial se desarrollará de manera *sincrónica remota, utilizando la plataforma docente, y corresponderá a actividades *introductorias a las unidades temáticas, a la impartición los contenidos mínimos para poder abordar los proyectos y a la orientación de las actividades propuestas.

Atención personalizada

Descripción
Tutoría en grupo Se tratará de adecuar la metodología docente a las diferentes capacidades, conocimientos previos e inquietudes del alumnado.

Evaluación

Descripción	Cualificación	Competencias Avaluadas
Resolución de problemas y/o ejercicios Se ofrecen ejercicios de aplicación de los contenidos de la materia. Se valora la corrección técnica en la ejecución, la puntualidad en la entrega y la calidad en la presentación. Los resultados del aprendizaje evaluados son: - Manejar técnicas y software de representación de objetos espaciales y visualización tridimensional - Elaborar documentación gráfica donde se represente el patrimonio cultural inmueble (planos 2D, modelos 3D) empleando herramientas CAD.	75	CB4 CB5 CG2 CE5 CT1 CT2
Otras Entrevista online personalizada. Se requiere al alumno que explique de un modo claro y correcto los resultados de la aplicación de técnicas y herramientas de representación CAD a la documentación de elementos de patrimonio. Los resultados del aprendizaje *evaluados son: - Elaboración de documentación gráfica donde se represente el patrimonio cultural inmueble (planos 2D, modelos 3D) empleando herramientas CAD. - Manejo de técnicas y software de representación de objetos espaciales y visualización tridimensional.	25	CB2 CT3 CT4 CT5 CT6

Outros comentarios e avaliación de Xullo

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación. La primera lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega, estableciéndose en este caso un *cronograma alternativo de entrega de tareas. La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

Fuentes de información

Rodríguez de Abajo, F. J, Geometría descriptiva TOMO I, Vol. I : Sistema diédrico, , 2007

Rodríguez de Abajo, F. J, Geometría descriptiva Vol. II : Sistema de planos acotados, , 1997

Arranz, A., Autocad Práctico (Volumen I). Iniciación, , 2006

<http://www.ign.es>, Instituto Geográfico Nacional, ,

<http://webs.uvigo.es/servicios/biblioteca/cdrom/alfa.htm>, , ,

<http://ntic.educacion.es/w3/recursos/bachillerato/dibujo/tecnico/normalizacion/>, , ,

Rodríguez de Abajo, F. J, Geometría descriptiva TOMO I, Vol. I : Sistema diédrico, 2007.

Arranz, A., Autocad Práctico (Volumen I). Iniciación, 2006.

Bibliografía Complementaria

Polidura Fernández, F. J. (2000). Topografía, geodesia y cartografía aplicadas a la ingeniería. Ed. Mundi-Prensa, Madrid (España). ISBN 84-7114-890-0. 279 pp.

Vázquez, F.; Martín, J. (1995). Lectura de mapas. Ediciones del IGN. Madrid (España). ISBN 9788486451059. 400 pp.

Recursos de Internet

secciones y cortes.

· <http://students.autodesk.com/> Autodesk Student Community. Link de descarga de versiones educativas de software de Autodesk, previo registro, así como manuales y tutoriales de dicho software.

· <http://www.3ds.com/es/products/draftsight/free-cad-software/> Link de descarga de software libre de diseño asistido por ordenador.

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Técnicas de Documentación Cartográfica 2D y 3D del Patrimonio Cultural/O02M143V01109

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Tecnologías SIG para el Inventario del Patrimonio Cultural/O02M143V01108

Outros comentarios

La docencia de la materia se desarrollará utilizando la plataforma docente *Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de *multivideoconferencia (cómo Adobe *Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster. ES imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural**

Materia	Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural			
Código	O02M143V01108			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Departamento do Centro Universitario da Defensa da Escola Naval Militar de Marín Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente			
Coordinador/a	Solla Carracelas, María Mercedes			
Profesorado	Díaz Vilariño, Lucía González Jorge, Higinio Martínez Sánchez, Joaquín Solla Carracelas, María Mercedes			
Correo-e	merchisolla@ cud.uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo capacitar ao alumno para a xestión de grandes cantidades de datos documentais en diversos formatos, para que cooperen no labor común de xestión do patrimonio cultural. O seu papel básico é dotar ao alumno dos coñecementos teóricos e metodolóxicos necesarios para o deseño de bases de datos así como para a xestión e redacción de metadatos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- Saber estar / ser
CG2	Adquirir o coñecemento necesario para manexar as distintas ferramentas de documentación gráfica, dimensional e xeoespacial para ser aplicadas na documentación e valoración do Patrimonio ben cultural.	
CE5	Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmovible para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD.	
CE6	Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención.	
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Xestionar grandes cantidades de datos documentais en diversos formatos, para que cooperen na labor común de xestión do patrimonio cultural.	CB2 CB3 CG2 CE5 CT1

Contidos	
Tema	
1. Introducción a Cartografía e Sistemas Cartográficos	1.1.- Xeoide e elipsoide terrestres. 1.2.- Sistemas cartográficos. 1.3.- Sistema de Proxección UTM. 1.4.- Fontes Cartográficas.
2. Introducción os SIX. Fundamentos e Aplicacións	2.1.- Concepto de SIX. 2.2.- Diferencias entre SIX, base de datos E CAD. 2.3.- Tipos de modelos SIX. 2.4.- Información xeográfica e espacial.
3. Aplicación SIX a xestión e conservación do Patrimonio	3.1.- Introducción o software gvSIG. 3.2.- Análise de casos prácticos. 3.3.- Bases de datos Ráster. 3.4.- Bases de datos Vectoriales. 3.5.- Os SIX web.
4. Realización de Casos de Estudo	4.1.- Tratamiento de datos de diferentes fontes: GPS, LiDAR, etc.
5.: Creación e elaboración dun proxecto SIX	5.1.- Análisis de un proxecto SIX e xeración de bases de datos. 5.2.- Xeoprocesamento dos datos. 5.3.- Cartografía Temática.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Estudo de casos/análises de situacións	4	0	4
Metodoloxías integradas	0	19	19
Estudos/actividades previos	0	20	20
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Outros	1	0	1
Traballos e proxectos	0	0	0
Estudo de casos/análise de situacións	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión orientada a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e as súas motivacións. Presentación da materia e dos entornos nos que se desenvolverá o módulo, empregando ferramentas de teleformación e telecomunicación.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, fenómeno, suceso real no ámbito da xestión do patrimonio cultural introducindo á una proposta de proxecto de interpretación, mantendo as liñas dun protocolo inicial de traballo que acredite o progreso teórico-práctico do alumnado na materia. Proceso sustentado na plataforma de teleformación.
Metodoloxías integradas	Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe: Método no que os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto nun tempo determinado para resolver un problema ou abordar unha tarefa mediante a planificación, deseño e realización dunha serie de actividades.
Estudos/actividades previos	Procura, lectura e traballo de documentación, propostas de resolución de problemas e/ou exercicios que se realizarán na aula e/ou laboratorio... de forma autónoma por parte do alumnado.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense a través das TIC de maneira autónoma.
Outros	Actividades que inclúen probas de tipo test (probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta) e tarefas guiadas como debates ou titorías.

Atención personalizada	
	Descrición

Estudo de casos/análises de situacións	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Metodoloxías integradas	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Estudos/actividades previos	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia, na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias. Os resultados de aprendizaxe avaliados son a capacidade de xestionar grandes cantidades de datos documentais en diversos formatos, para que cooperen na labor común de xestión do patrimonio cultural.	60	CB3 CG2 CE5 CE6 CT1 CT5
Estudo de casos/análise de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc. Os resultados de aprendizaxe avaliados refírense á capacidade para o deseño de bases de datos, cartografía, así como para a xestión e redacción de metadatos.	40	CB2 CG2 CE5 CE6

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

Na convocatoria extraordinaria de Xullo os criterios de avaliación serán os mesmos.

Bibliografía. Fontes de información

- J. Gutiérrez Puebla, M. Gould, SIG: Sistemas de Información Geográfica, , Editorial Síntesis
- M. Domínguez, M. Belda, Topografía y sistemas de información geográfica. , , Universidad Nacional de Educación a Distancia
- F.J. Moldes, Tecnología de los Sistemas de Información Geográfica, , RA-MA Editorial
- I. Otero Pastor, Paisaje, Teledetección y SIG. Conceptos y aplicaciones., , Fundación Conde del Valle de Salazar
- G.D. Buzai, Sistemas de Información Geográfica (SIG) y Cartografía Temática. Métodos y técnicas para el trabajo en el aula., , Lugar Editorial

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Traballo Fin de Máster/O02M143V01214

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Técnicas de Prospección do Subsolo Superficial/O02M143V01110

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural/O02M143V01109

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural**

Materia	Técnicas de Documentación Cartográfica 2D e 3D do Patrimonio Cultural			
Código	O02M143V01109			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo Enxeñaría dos materiais, mecánica aplicada e construción Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente			
Coordinador/a	Riveiro Rodríguez, Belén			
Profesorado	Arias Sánchez, Pedro Conde Carnero, Borja Díaz Vilariño, Lucía Martínez Sánchez, Joaquín Riveiro Rodríguez, Belén			
Correo-e	belenriveiro@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao patrimonio cultural inmovible para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD. Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- Saber estar / ser
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- Saber estar / ser
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- Saber estar / ser
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- Saber estar / ser
CG2	Adquirir o coñecemento necesario para manexar as distintas ferramentas de documentación gráfica, dimensional e xeoespacial para ser aplicadas na documentación e valoración do Patrimonio ben cultural.	- saber - saber facer
CE5	Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmovible para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD.	- saber - saber facer
CE6	Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención.	- saber - saber facer

CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- Saber estar / ser
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber facer - Saber estar / ser
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer - Saber estar / ser
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- Saber estar / ser
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber facer
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de calquera dos aspectos do seu labor profesional.	- Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Capacitar alumno para a documentación xeomática dos bens patrimoniais.	CB1 CG2 CE5 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6
Capacitar ao alumno para a documentación das características físicas, formais e o estado de conservación do patrimonio cultural inmovible e a súa contorna inmediata.	CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6

Contidos

Tema	
Fundamentos de Topografía.	Instrumentos e métodos topográficos. Modelos dixitais do terreo e de superficie. Curvas de nivel
Introdución aos sistemas XPS: fundamentos do sistema, erros, parámetros que afectan á precisión.	Tipos de sistemas XPS e instrumentos. Obtención e interpretación da información.
Introdución aos principios da fotografía e do tratamento dixital de imaxes.	Cameras dixitais; tipoloxías, especificacións, utilidades. Parámetros na toma fotográfica. Retoque fotográfico dixital.
Utilización da fotogrametría terrestre para o modelado 3D.	Concepto e técnicas de calibración. Redes fotogramétricas e planificación de levantamentos fotogramétricos. Orientación relativa e absoluta. Modelado fotogramétrico.

Utilización do láser escáner terrestre para o modelado 3D.

Tipos de láser escáner terrestre.

Planificación de levantamentos laser e adquisición.

Mallado e texturizado de modelos 3D.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Seminarios	4	0	4
Estudo de casos/análises de situacións	1	18	19
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	19	19
Prácticas autónomas a través de TIC	0	30	30
Traballos e proxectos	1	0	1
Observación sistemática	0	1	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia. Presentaranse ficha da materia, obxectivos, calendario, criterios de avaliación, así como foros de debate e noticias e demais contornas nos cales se desenvolverá a aprendizaxe.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre cada unha das tecnoloxías que se presentan na materia, de forma que os alumnos poidan entender os principios teóricos de cada técnica á vez que toman contacto coas ferramentas software que lles permitirán pór en práctica ditas técnicas durante un proceso de documentación. Estes seminarios realizaranse mediante videoconferencia e vídeos titoriais prácticos, sobre os estudos de caso de emprego de cada técnica.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, diagnosticalo e penetrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para a autoaprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia.
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvese a través do TIC de maneira autónoma.

Atención personalizada

	Descrición
Seminarios	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Estudo de casos/análises de situacións	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.
Prácticas autónomas a través de TIC	Asesoramento e resolución de dúbidas no desenvolvemento das actividades empregando o correo electrónico, os foros e outras ferramentas de teleformación na plataforma Moodle.

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Traballos e proxectos	O estudante presenta o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia na preparación de seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Os resultados da aprendizaxe son a capacitación do alumno para a documentación xeomática dos bens patrimoniais. Preténdese que o alumno sexa capaz de documentar as características físicas, formais e o estado de conservación do patrimonio cultural inmovible e a súa contorna inmediata.	80	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CE5 CE6 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6
Observación sistemática	O alumno realiza un seguimento da docencia, así como das prácticas e seminarios a través das ferramentas telemáticas. Os resultados da aprendizaxe son a capacitación do alumno para a documentación xeomática dos bens patrimoniais.	20	CB2 CB3 CB4 CB5 CG2 CE5 CE6 CT4 CT5 CT6

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Manuel Chueca Pazos, José Herráez Boquera, José Luis Berné Valero, Redes topográficas y locales. Microgeodesia, Paraninfo, D.L., 1996

Edward M. Mikhail and James S. Bethel, J. Chris McGlone, Introduction to modern photogrammetry, Wiley, 2001

George Vosselman, Hans-Gerd Maas, Airborne and terrestrial laser scanning, CRC Press-Taylor and Francis/CRC Press-Taylor and Francis, 2010

Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Técnicas de Representación CAD do Patrimonio/O02M143V01107

Tecnoloxías SIG para o Inventario do Patrimonio Cultural/O02M143V01108

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

En xeral, para as prácticas empregárase software libre ou versións gratuitas (demo) de software comercial para sistema operativo Windows 7 ou posterior.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas de Prospección del Subsuelo Superficial**

Materia	Técnicas de Prospección del Subsuelo Superficial			
Código	002M143V01110			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural			
Descriptores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OB	1	1c
Idioma	Castellano			
Departamento	Departamento del Centro Universitario da Defensa da Escola Naval Militar de Marín Dpto. Externo Ingeniería de los recursos naturales y medio ambiente			
Coordinador/a	Caparrini Marín, Natalia			
Profesorado	Caparrini Marín, Natalia González Jorge, Higinio Lagüela López, Susana Solla Carracelas, María Mercedes			
Correo-e	nataliac@uvigo.es			
Web	http://cursos.faitic.uvigo.es			
Descripción xeral	El objetivo de la materia es que los alumnos sean capaces de diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados.			

Competencias

Código		Tipología
CG2	Adquirir el conocimiento necesario para manejar las distintas herramientas de documentación gráfica, dimensional y geoespacial para ser aplicadas en la documentación y valoración del Patrimonio bien cultural.	- saber - saber hacer - Saber estar /ser
CE7	Conocer los fundamentos de las técnicas no destructivas más empleadas para la prospección superficial del subsuelo del Patrimonio cultural inmueble y desarrollar la capacidad de determinar su aplicabilidad a casos concretos.	- saber - saber hacer
CT1	Poder integrar las diversas informaciones y datos aportados por diversos técnicos y herramientas en la redacción de conclusiones de acción.	- saber - saber hacer
CT2	Ser capaces de predecir y controlar la evolución de situaciones complejas mediante el desarrollo de nuevas e innovadoras metodologías de trabajo adaptadas al ámbito científico/investigador, tecnológico o profesional concreto, en general multidisciplinar, en el que se desarrolle su actividad.	- Saber estar /ser
CT4	Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible	- Saber estar /ser

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados.	CG2 CE7 CT1 CT2 CT4

Contenidos

Tema

1. Introducción a la Prospección Geofísica	1.1 Introducción 1.2 Los métodos geofísicos 1.3 Elección de los métodos geofísicos 1.4 Aplicaciones 1.5 Fases de una campaña geofísica 1.6 Interpretación 1.7 Estimación de Costes
2. Técnicas Geofísicas	2.1 Métodos eléctricos 2.2 Métodos electromagnéticos 2.3 Métodos magnéticos 2.4 Métodos gravimétricos 2.5 Métodos sísmicos
3. Georradar	3.1 Fundamentos teóricos del Georradar. 3.2 Componentes del sistema. 3.3 Metodologías de adquisición de datos en campo. 3.4 Interpretación. 3.5 Aplicaciones. 3.6 Equipos actuales. 3.7 Estimación de Costes.
4. Procesado de GPR	4.1 Procesado de la señal GPR. 4.2 Ejemplo de aplicación.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	1	0	1
Estudios/actividades previos	0	30	30
Estudio de casos/análisis de situaciones	4	0	4
Metodologías integradas	0	10	10
Prácticas autónomas a través de TIC	0	10	10
Tutoría en grupo	1	0	1
Pruebas prácticas, de ejecución de tareas reales y/o simuladas.	0	9	9
Trabajos y proyectos	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodologías

	Descrición
Actividades introductorias	Actividades encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar la asignatura.
Estudios/actividades previos	Búsqueda, lectura y trabajo de documentación, propuestas de resolución de problemas y/o ejercicios que se realizarán de forma autónoma por parte del alumnado.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis de un problema o caso real, con la finalidad de conocerlo, interpretarlo, resolverlo, generar hipótesis, diagnosticarlo y adentrarse en procedimientos alternativos de solución, para ver la aplicación de los conceptos teóricos en la realidad. Se emplearán como complemento a los estudios y actividades previos.
Metodologías integradas	Enseñanza basado en proyectos de aprendizaje: Método en el que los estudiantes llevan a cabo a realización de un proyecto en un tiempo determinado para resolver un problema o abordar una tarea mediante la planificación, diseño e realización de una serie de actividades
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividades de aplicación de los conocimientos a situaciones concretas y de adquisición de habilidades básicas y procedimentales relacionadas con la materia objeto de estudio. Se desarrolla a través de las TIC de manera autónoma.
Tutoría en grupo	Entrevistas que el alumno mantiene con el profesorado de la asignatura para asesoramiento/desarrollo de actividades de la asignatura y del proceso de aprendizaje.

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introductorias	Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/)

Estudio de casos/análisis de situaciones	Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/)
Metodologías integradas	Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/)
Prácticas autónomas a través de TIC	Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/)
Estudios/actividades previos	Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/)
Tutoría en grupo	Actividad académica desarrollada por el profesorado para atender las necesidades y consultas del alumnado relacionadas con el estudio y/o temas vinculados con la materia, proporcionándole orientación, apoyo y motivación en el proceso de aprendizaje. Esta actividad se desarrollará de forma no presencial a través de las herramientas de la plataforma moodle de Posgrao Virtual (http://cursos.faitic.uvigo.es/)

Evaluación

	Descripción	Cualificación	Competencias Avaluadas
Trabajos y proyectos	El estudiante presenta el resultado obtenido en la elaboración de un documento sobre la temática de la materia, en la preparación de seminarios, investigaciones, memorias, ensayos, resúmenes de lecturas, conferencias, etc. Los resultados del aprendizaje son: Diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados.	60	CG2 CE7 CT1 CT2 CT4
Pruebas prácticas, de ejecución de tareas reales y/o simuladas.	Pruebas para la evaluación que incluyen actividades, problemas o ejercicios prácticos a resolver. Los alumnos deben dar respuesta a la actividad planteada, aplicando los conocimientos teóricos y prácticos de la asignatura. Los resultados del aprendizaje son: Diseñar y planificar una campaña de prospección, así como interpretar los resultados esperados.	40	CG2 CE7 CT1 CT2 CT4

Outros comentarios e avaliación de Xullo

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.

La primera se lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En el caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar dicha entrega, estableciéndose en este caso un cronograma alternativo de entrega de tareas.

La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

En la convocatoria extraordinaria de julio los criterios de evaluación serán los mismos.

Fuentes de información

V. Perez-Gracia, Evaluación GPR para aplicaciones en arqueología y en patrimonio histórico-artístico, 2001, Phd Thesis, (Catalonia Polithecnic (UPC): Barcelon

---

D. Goodman and S. Piro, GPR Remote Sensing in Archaeology, 2013, Geotechnologies and the Environment, Vol. 9. Sprin

A.P. Annan, Ground Penetrating Radar. Principles, Procedures & Applications, 2003, Sensors & Software, Inc: Mississauga, Canada

---

L. B. Conyers, Ground-penetrating radar for archaeology, 2004, Altamira Press: Walnut Creek (California)

Los documentos de obligada lectura que constituyen la bibliografía básica de la materia estarán a disposición de los alumnos a través de la plataforma Moodle en el apartado de "Documentos de lectura" de cada una de las unidades didácticas que constituyen la materia.

Recursos Web

Presentaciones y videos en YouTube

http://www.youtube.com/results?search_query=ground+penetrating+radar&aq=f

Enlaces y tutoriales en Internet

D. Goodman, 2007, 3D GPR (Ground Penetrating Radar) Imaging, Salón de Actos Escuela Universitaria de Ingeniería Técnica Forestal - Campus de Pontevedra. <http://uvigo.tv/serial/index/id/67> (Conferencia on-line impartida por el Dr Dean Goodman acerca de los fundamentos básicos y funcionamiento de los sistemas GPR)

<http://mysite.du.edu/~lconyer/> Ground Penetrating Radar en Arqueología de Larry Conyers

<http://www.g-p-r.com/tutorial.htm> Tutorial GPR del Dr. Gary Olhoeft.

Enlaces a Asociaciones de Geofísica

Society of Exploration Geophysicists (SEG)

Environmental and Engineering Geophysical Society (EEGS)

European Geophysical Society (EGS)

European Association of Geoscientists and Engineers (EAGE)

Recomendaciones

Outros comentarios

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster".

Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmóbles**

Materia	Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmóbles			
Código	O02M143V01201			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Carrera Ramírez, Fernando			
Profesorado	Carrera Ramírez, Fernando			
Correo-e	fcarrera@uvigo.es			
Web	http://http://gradoconservacionbbcc.es			
Descrición xeral	Nesta materia aprenderase a coñecer os diferentes elementos constructivos do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características do seu funcionamento, os factores que contribúen ao seu deterioro. O obxectivo é a adquisición de habilidades para a interpretación dos distintos fenómenos de deterioro e a súa interacción.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- Saber estar / ser
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber
CG4	Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa.	- saber facer
CE11	(CE3-M3) Ser capaz de identificar diferentes técnicas constructivas e valorar a súa influencia na conservación do ben.	- saber facer
CE12	(CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación.	- saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Aprender a recoñecer os diferentes elementos constructivos dos edificios do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características básicas do seu funcionamento.	CB2 CB3 CG1 CE11 CT1

Coñecer os factores intrínsecos e extrínsecos que contribúen á deterioración estrutural do patrimonio construído.	CB2 CG4 CE12 CT1
Adquisición de habilidades para a interpretación, a partir de datos analíticos e de observación, dos distintos fenómenos de deterioración que actúan nos compoñentes do ben inmovible e a súa interacción.	CB2 CG4 CE12 CT1 CT2

Contidos

Tema	
1. Diagnóstico e vulnerabilidade	1.1 Niveis de análise 1.2 Alteración, diagnóstico e risco 1.3 Axentes de alteración en inmovibles 1.4 Procesos de alteración 1.5 Estimación do risco 1.6 Informes de diagnóstico
2. Dos materiais ás construcións	2.1 Materiais construtivos, propiedades esenciais 2.2 Elementos construtivos, propiedades esenciais 2.3 Interaccións entre materiais, elementos e axentes
3. Patoloxías esenciais	3.1 Muros, paramentos 3.2 Cubertas 3.3 Pavimentos 3.4 Contorna

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Proxectos	0	60	60
Titoría en grupo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introdutorias ás unidades temáticas, á impartición dos contidos mínimos para poder abordar os proxectos e á orientación das actividades propostas.
Estudo de casos/análises de situacións	Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de caracterización de alteración e diagnóstico, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutorizados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades *procedimentales.
Proxectos	Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (*ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas.
Titoría en grupo	Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas *grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Para a resolución dos exercicios, casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).

Proxectos	Para a resolución dos exercicios, casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).
Resolución de problemas e/ou exercicios	Para a resolución dos exercicios, casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Os casos prácticos reais ou simulados formulados na plataforma deberanse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Adquisición de habilidades para a interpretación, a partir de datos analíticos e de observación, dos distintos fenómenos de deterioración que actúan nos compoñentes do ben inmovible e a súa interacción.	20	CB2 CB3 CG4 CE11 CE12 CT1 CT2
Proxectos	Propónse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmovible previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: adquisición de habilidades para a interpretación, a partir de datos analíticos e de observación, dos distintos fenómenos de deterioración que actúan nos compoñentes do ben inmovible e a súa interacción	50	CB2 CB3 CG1 CG4 CE11 CE12 CT1 CT2
Resolución de problemas e/ou exercicios	Se valora a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoevaluación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecer os factores intrínsecos e extrínsecos que contribúen á deterioración estrutural do patrimonio construído e aprender a recoñecer os diferentes elementos construtivos dos edificios do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características básicas do seu funcionamento.	10	CB2 CB3 CT1
Titoría en grupo	Se valora a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: coñecer os factores intrínsecos e extrínsecos que contribúen á deterioración estrutural do patrimonio construído e aprender a recoñecer os diferentes elementos construtivos dos edificios do patrimonio arquitectónico, comprendendo as características básicas do seu funcionamento.	20	CB2 CB3 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a resolución dos exercicios de autoavaliación nas datas previstas, a participación en foros e *tutorías, a entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal. O valor de cada un deses elementos de avaliación será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de autoavaliación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega. Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán:

- Cualificarase como “non presentado” ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas.
- Cualificarase como “suspense” ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas.

- Cualificarase como “suspenso” cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.
- Para poder promediar a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de 3 sobre 10, con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de “suspenso”.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de non "presentado" ou "suspenso".

Para esta convocatoria, abrírase un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción as vinculadas a participación activa (foro e participación en sesións remotas). En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terá que ser maior de 4,5 sobre 10, para poder facer media (en caso contrario a cualificación da materia será de suspenso).

Bibliografía. Fontes de información

CASAS GÓMEZ, Antonio , Actas Del Primer Congreso Nacional De Historia De La Construcción., Instituto Juan de Herrera, Madrid. 1996

ESBERT, R.; GONZÁLEZ, T., Manual de diagnosis y tratamiento de materiales pétreos y cerámicos., Colegio de Aparejadores., Barcelona, 1997

GÓMEZ SÁNCHEZ, M. I., Las Estructuras De Madera En Los Tratados De Arquitectura., Aitim,, Madrid, 2006

HUERTA, S., Selección De Tratados Españoles De Arquitectura y Construcción, Ss. XVI-XX., Diputación de Cádiz, Cádiz, 2005

ORTEGA ANDRADE, F., Historia de la Construcción., Universidad de las Palmas de Gran Canaria, Las Palmas, 1993

Recomendacións

Materias que continúan o temario

Técnicas e Ensaos para a Caracterización e a Diagnose en Obra/O02M143V01204

Tratamento de Estruturas/O02M143V01206

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies/O02M143V01202

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Catalogación e Risco/O02M143V01106

Figuras de Intervención e Xestión de Proxectos/O02M143V01104

Outros comentarios

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies**

Materia	Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies			
Código	O02M143V01202			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Santiago Cendán, Inmaculada			
Profesorado	Santiago Cendán, Inmaculada			
Correo-e	isantiago@edu.xunta.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia veremos os diferentes materiais que compoñen un ben, as súas propiedades, tecnoloxías, métodos de elaboración e usos. Estudaranse tamén os axentes que provocan alteracións sobre eles, procesos que xeran esas alteracións e como se comportan devanditos materiais fronte a estes procesos.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer - Saber estar / ser
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CG3	Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización.	- saber facer
CG4	Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa.	- saber facer - Saber estar / ser
CE11	(CE3-M3) Ser capaz de identificar diferentes técnicas constructivas e valorar a súa influencia na conservación do ben.	- saber - saber facer
CE12	(CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación.	- saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber - saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer - Saber estar / ser

CT5 Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica - saber ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e - saber facer prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.

Resultados de aprendizaxe	
Resultados de aprendizaxe	Competencias
Aprender a reconocer los diferentes materiales que componen un bien, sus propiedades y la susceptibilidad de los mismos al deterioro.	CB2 CG4 CE11 CE12 CT3 CT5
Conocer los diversos factores de alteración de los bienes culturales, tanto en lo que respecta a los materiales como al entorno y estructuras, así como ser capaz de identificar las manifestaciones de esta degradación.	CB2 CB3 CG1 CG4 CE11 CE12 CT2 CT3
Conocer los agentes de alteración de los materiales y superficies, así como los procesos a través de los cuales se generan las diferentes formas de alteración.	CB3 CB4 CG1 CG3 CG4 CE11 CE12 CT1 CT2
Adquirir la habilidad para interpretar, a partir de datos analíticos y de la observación directa, los distintos fenómenos de deterioro que actúan sobre los componentes de un bien inmueble y su interacción	CB3 CB4 CG3 CG4 CE11 CE12 CT1 CT2

Contidos	
Tema	
1. Materiales usados en el patrimonio (I)	1.1. Clasificación de los materiales empleados en el patrimonio 1.2 Pétreos naturales: Tipos. Técnicas de extracción. Herramientas de trabajo, procedimientos y técnicas (talla, labra, etc). 1.3 Pétreos artificiales: Técnicas de elaboración, extracción o fabricación. Herramientas de trabajo, metodoloxías y aplicaciones
2. Materiales usados en el patrimonio (II)	2.1 Madera: Tipos. Cortes y ensamblajes. Herramientas de trabajo y técnicas (talla, labra, etc). 2.2. Metales: Técnicas de extracción, metalurgia. Tipos. Herramientas y métodos de trabajo. Aplicaciones
3. Agentes de alteración y mecanismos de deterioro de los materiales usados en el patrimonio.	3.1. Clasificación y estudio de los principales agentes que causan el deterioro 3.2 Mecanismos//procesos de deterioro (cambios físicos, químicos, mecánicos, producidos en los materiales debidos a la acción de ciertos agentes).
4. Formas de alteración: clasificación y diagnosis	4.1 Estudio, identificación y morfología de las alteraciones: Tipo de daño generado sobre los diferentes materiales. 4.2 Definición de los principales tipos de lesiones

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introductorias	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	5	5
Proxectos	0	60	60

Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Titoría en grupo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introductorias	La docencia presencial se desarrollará de manera sincrónica remota, utilizando la plataforma docente. Durante estas sesiones, de un total de cinco horas de duración, se presentará la materia, se impartirán los contenidos ofertados y se plantearán los trabajos propuestos.
Estudo de casos/análises de situacións	Durante la docencia virtual se planteará la discusión y resolución de casos reales y/o simulados sobre identificación de materiales y diagnóstico, que podrán ser discutidos mediante participación en foros, tutorados de manera personal o grupal y enviados para su corrección a través de la plataforma docente. Aplicación de los conocimientos a situaciones concretas con el propósito de adquirir habilidades procedimentales.
Proxectos	Realización de actividades que permiten la cooperación entre varias materias y plantean a los alumnos problemas abiertos, a partir de un conjunto de cuestiones planteadas por el profesor
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividad en la que se formulan problemas y/o ejercicios relacionados con la materia. El alumno debe aplicar los conocimientos adquiridos a situaciones determinadas con el propósito de adquirir habilidades procedimentales
Titoría en grupo	Se utilizará el foro de discusión de la plataforma docente para resolver dudas grupales y discutir los casos prácticos para la resolución personal de los casos formulados y del trabajo transversal

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Para la resolución de los casos prácticos planteados y el proyecto se habilitará la tutoría personalizada o grupal (mediante el uso de la plataforma docente o mediante correo electrónico)
Proxectos	Para la resolución de los casos prácticos planteados y el proyecto se habilitará la tutoría personalizada o grupal (mediante el uso de la plataforma docente o mediante correo electrónico)
Resolución de problemas e/ou exercicios	Para la resolución de los casos prácticos planteados y el proyecto se habilitará la tutoría personalizada o grupal (mediante el uso de la plataforma docente o mediante correo electrónico)

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Los casos prácticos, reales o simulados, planteados en la plataforma se deberán resolver mediante trabajo autónomo con atención personalizada y entregar en la plataforma en las fechas indicadas Reconocer los diferentes materiales que componen una determinada obra, sus propiedades y la susceptibilidad de los mismos al deterioro. Reconocer las tecnologías empleadas. Reconocer los agentes de alteración de los materiales y de las superficies, así como los procesos que provocan las diferentes formas de alteración. Mostrar habilidad para interpretar a partir de la observación directa, los distintos fenómenos de deterioro que actúan en los *componentes del bien y su interacción	20	CB2 CB3 CG1 CG4 CE11 CE12 CT2 CT5
Proxectos	Se propone la realización de un trabajo de carácter transversal dentro del Módulo 3, proponiendo actuaciones sobre un bien inmueble previamente seleccionado. Esta propuesta se evaluará mediante la entrega de un trabajo escrito. Los resultados del aprendizaje evaluados son: adquisición de habilidades para la interpretación, a partir de datos analíticos y de observación, de los distintos fenómenos de deterioro que actúan en los componentes del bien inmueble y su interacción	50	CB2 CB3 CG1 CG3 CG4 CE11 CE12 CT1 CT5

Titoría en grupo	Se valora la participación activa del alumnado durante las actividades presenciales (clases remotas) y la participación en los debates que se plantearán en los foros. El alumno deberá mostrar que es capaz de reconocer los diferentes materiales que componen un bien, sus propiedades y la susceptibilidad de los mismos al deterioro.	20	CB4 CG1 CE11 CE12 CT3
Resolución de problemas e/ou ejercicios	Se valora la participación activa mediante la resolución de ejercicios de autoevaluación planteados por el profesor y resueltos de forma autónoma por el alumnado. Estas pruebas servirán para enseñarles a: - Reconocer los diferentes materiales que componen una obra y las tecnologías empleadas en la elaboración de la misma. - Conocer los agentes de deterioro de los materiales y de las superficies, así como los procesos que provocan las diferentes formas de alteración.	10	CG1 CE11 CE12 CT1 CT2 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

El alumno, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación.

La primera se lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En primer lugar, a lo largo de las semanas de docencia de la materia, mediante la resolución de los ejercicios de autoevaluación en las fechas previstas, la participación en foros y tutorías, la entrega de la resolución de los casos reales y del trabajo de carácter transversal. El valor de cada uno de esos elementos de evaluación será:

- 50%, trabajo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, ejercicios de autoevaluación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia y participación en clases remotas.

En el caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega del trabajo transversal, se habilitará la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega.

Los criterios de evaluación en esta convocatoria serán:

- Se calificará como "no presentado" al alumnado que no haya realizado ninguna de las actividades propuestas.
- Se calificará como "suspense" al alumnado que no haya realizado la totalidad de las actividades propuestas.
- Se calificará como "suspense" cuando, presentada la totalidad de actividades, el promedio de calificación no alcance el 5.

Para poder promediar la calificación, cada una de las calificaciones parciales tendrá que superar la calificación de 3 sobre 10, con excepción del Foro. En caso contrario, la calificación será de "suspense".

La segunda evaluación se realiza en el mes de Julio, para lo cual se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria los alumnos que obtuvieran las calificaciones de no "presentado" o "suspense". Para esta convocatoria, se abrirá un nuevo plazo para la realización de la TOTALIDAD de las actividades, con excepción de las vinculadas a participación activa (foro y participación en sesiones remotas). En todos los casos se tratará de nuevos planteamientos, pruebas distintas de las realizadas en convocatoria ordinaria. La calificación final se obtendrá de los siguientes porcentajes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Trabajo de Materia o Transversal (50%)

Cada una de las calificaciones parciales tendrá que ser mayor de 4,5 sobre 10, para poder hacer media (en caso contrario la calificación de la materia será de suspense).

Bibliografía. Fuentes de información

García de Miguel, JM, Tratamiento y conservación de la piedra, el ladrillo y los morteros, Madrid 2009, Consejo general de arquitectura técnica

Monjó Carrió, J, Patología de cerramientos y acabados arquitectónicos, Madrid 2010, Munilla-Lería

AAVV, Procedimientos y técnicas constructivas del patrimonio, Madrid 1999, Munilla-Lería

AAVV, El estudio y la conservación de la cerámica decorada en arquitectura, Roma 2002, ICCROM Conservation Studies

Mora, Phillipot, Conservation of wall paintings, 1984 , Butterworths

---

Recomendaciones

Materias que continúan o temario

Tratamiento de Superficies/O02M143V01205

Materias que se recomienda cursar simultáneamente

Técnicas e Ensaíos para a Caracterización e a Diagnose en Obra/O02M143V01204

Tratamiento de Superficies/O02M143V01205

Outros comentarios

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster".

Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose**

Materia	Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose			
Código	002M143V01203			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente			
Coordinador/a	Rivas Brea, Teresa			
Profesorado	Rivas Brea, Teresa			
Correo-e	trivas@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia, impártense os contidos teóricos e prácticos necesarios para que o alumno adquira a habilidade de realizar unha toma de mostras adecuada e a selección de métodos analíticos máis idónea co obxecto de caracterizar os materiais dun ben inmovible e diagnosticar o seu estado de conservación.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber - saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer - Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- saber facer
CG3	Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización.	- saber facer
CG4	Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber - saber facer
CE2	Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración.	- saber - saber facer
CE10	(CE2-M3) (CE2-M3) Desenvolver a capacidade de seleccionar metodoloxías e instrumentos de exame e valoración do Patrimonio cultural inmovible adecuadas, tanto no que respecta aos materiais empregados, como á contorna que rodea ao ben.	- saber facer
CE12	(CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación.	- saber - saber facer
CE13	(CE5-M3) (CE5-M3) Adquirir a capacidade de diagnosticar, sobre a base dun coñecemento científico, o estado de conservación do ben cultural.	- saber - saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer

CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber - saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer - Saber estar / ser
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- saber facer - Saber estar / ser
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.	CB2 CG3 CE1 CE2 CE10 CE13 CT1 CT2 CT3 CT5
Coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización, non tanto en canto aos seus aspectos máis teóricos, se non en canto á súa especificidade, limitacións e información que ofrecen.	CB5 CG4 CT2 CT5
Adquirir a capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os seus resultados.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización	CB2 CE1 CE2 CE12 CE13 CT1 CT5

Contidos

Tema	
1. Presentación da materia e orientación de actividades	1.1. Presentación da materia 1.2 Orientación de actividades
2. Introducción á análise dos materiais usados no patrimonio	2.1.Toma de datos, mostraxe e deseño de experimentos. 2.2. Composición dos materiais que forman parte do patrimonio.

3. Técnicas de caracterización de materiais do patrimonio

- 3.1. Técnicas espectrométricas
- Técnicas de análises de raios X
  - Técnicas de análise elemental IÁ
  - Técnicas de análise elemental de incandescencia
  - Técnicas de análises de radiación IR
  - Técnicas de análises de separación

- 3.2. Técnicas de microscopía
- Microscopía óptica convencional e petrográfica
  - Microscopía óptica de fluorescencia e confocal
  - Microscopía electrónica de varrido e de transmisión
  - Microscopía interferométrica
  - Microscopía de forza atómica

4. Practicum

- 4.1. Estudo de casos reais
4.2. Aplicación dos contidos a un ben inmóbil

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Estudo de casos/análises de situacións	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	0	4	4
Proxectos	0	60	60
Titoría en grupo	1	0	1
Actividades introdutorias	5	0	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Durante a docencia virtual expórese a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de caracterización de materiais e diagnóstico, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutelados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedimentais.
Proxectos	Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas.
Titoría en grupo	Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupais e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal.
Actividades introdutorias	A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introdutorias ás unidades temáticas, a impartición os contidos mínimos para poder abordar os proxectos e a orientación das actividades propostas.

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Para a resolución dos casos prácticos expostos e do proxecto habilitarase a tutela personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).

Avaliación

Descrición	Cualificación Competencias Avaliadas
------------	--------------------------------------

Estudo de casos/análises de situacións	Os casos prácticos reais ou simulados expostos na plataforma deberánse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado. Avaliáanse os seguintes resultados de aprendizaxe: 1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. 2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización	20	CB1 CB2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE10 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3 CT5
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Valórase a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoevaluación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Avaliáanse os seguintes resultados de aprendizaxe: 1. coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización 2. capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os resultados. 3. a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.	10	CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CE10 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Proxectos	Propónse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmovible previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: 1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. 2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización.	50	CB1 CB2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE10 CE12 CE13 CT1 CT5
Titoría en grupo	Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados a aprendizaxe avaliados son: 1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. 2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización.	20	CB3 CG3 CE1 CE10 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia de materia, mediante a resolución dos exercicios de *autoevaluación nas datas previstas, a participación en foros e tutorías, a entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal.

O valor de cada un de eses elementos de avaliación será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de *autoevaluación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, se habilitará a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega. Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán: Cualificarase como “non presentado” ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas. Cualificarase como “suspenso” ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas. Cualificarase como “suspenso” cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.

Para poder promediar a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de 3 sobre 10, con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de “suspenso”.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de non presentado ou suspenso. Para esta convocatoria, abrírase un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción das vinculadas a participación activa (foro e participación en sesións remotas). En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terá que ser maior de 4,5 sobre 10, para poder facer media (en caso contrario cualificación da materia será de suspenso).

Bibliografía. Fontes de información

BARRIO MARTÍN, J. Innovación tecnológica en conservación y restauración del Patrimonio. Tecnología y Conservación del patrimonio Arqueológico I. Universidad autónoma de Madrid (Ed.).2006.

La ciencia y el arte. Ciencias experimentales y conservación del Patrimonio histórico. Instituto del Patrimonio Histórico Español. Ministerio de Cultura, Secretaría general Técnica (Ed.). 2008.

M. MATTEINI Y A. MOLES. Ciencia y restauración. 310 págs. Editorial NEREA.

M. MATTEINI Y A. MOLES. La química en la restauración (2.ª ed.). 510 págs. EDITORIAL NEREA

MARGARITA SAN ANDRÉS MOYA. Fundamentos De Química y Física Para La Conservación Y Restauración.. ISBN: 9788497561624.461pp. EDITORIAL Síntesis 2004.

MARÍA LUISA GÓMEZ. La Restauración. Examen científico aplicado a la conservación de obras de arte. Cuadernos de arte Cátedra. Instituto del Patrimonio Histórico Español. 5ª ed 2008 Madrid.

ESBERT, R.; GONZÁLEZ, T. (1997). Manual de diagnosis y tratamiento de materiales pétreos y cerámicos. Editado por Colegio de Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Barcelona, nº 5. Barcelona.

TORRACA, G. (1988).- Porous building materials. Materials for Science for Architectural Conservation. ICCROM, Roma, 3ª Ed.149 pp.

Camuffo D. (1989). Microclimate for cultural heritage En Developments in atmospheric Science. Elsevier Science. Marinos P.G., Koukis G.C. (Eds.) (1988). The engineering geology of ancient Works, monuments and historical sites. Balkema Ed.

ISRM-International Society for Rock Mechanics (2007). The Complete ISRM Suggested Methods for Rock Characterization, Testing and Monitoring; 1974–2006. (Resat Ulusay and John A. Hudson eds.). Compilation arranged by the ISRM Turkish National Group, Ankara, Turkey.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Técnicas e Ensaíos para a Caracterización e a Diagnose en Obra/O02M143V01204
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmóbiles/O02M143V01201
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies/O02M143V01202

Outros comentarios

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe

Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Técnicas e Ensaio para a Caracterización e a Diagnose en Obra**

Materia	Técnicas e Ensaio para a Caracterización e a Diagnose en Obra			
Código	O02M143V01204			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Enxeñaría dos recursos naturais e medio ambiente			
Coordinador/a	Rivas Brea, Teresa			
Profesorado	Rivas Brea, Teresa			
Correo-e	trivas@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia descríbense as técnicas e ensaios que, de maneira non destrutiva, aplícanse in situ en bens patrimoniais inmóbiles co obxecto de caracterizar o estado de conservación dos materiais e estruturas e realizar un correcto diagnóstico. igualmente, descríbense os contidos básicos e procedementos dos estudos xeolóxico, xeotécnico, hidroxeolóxico e microclomático para a súa aplicación ao campo da conservación do patrimonio.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber - saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer - Saber estar / ser
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- saber - saber facer
CG3	Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización.	- saber - saber facer
CG4	Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber - saber facer
CE2	Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración.	- saber - saber facer
CE3	Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica.	- saber facer
CE10	(CE2-M3) (CE3-M3) Desenvolver a capacidade de seleccionar metodoloxías e instrumentos de exame e valoración do Patrimonio cultural inmueble adecuadas, tanto no que respecta aos materiais empregados, como á contorna que rodea ao ben.	- saber facer
CE12	(CE4-M3) (CE3-M3) Ser capaz de identificar diversos factores de alteración dos bens culturais, tanto no que respecta aos materiais como á contorna e estruturas, así como ser capaz de identificar as manifestacións desta degradación.	- saber facer

CE13	(CE5-M3) (CE5-M3) Adquirir a capacidade de diagnosticar, sobre a base dun coñecemento científico, o estado de conservación do ben cultural.	- saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer - Saber estar / ser
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- saber facer - Saber estar / ser
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.	CB2 CG3 CE1 CE2 CE10 CE13 CT1 CT2 CT3 CT5
Coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización, non tanto en canto aos seus aspectos máis teóricos, se non en canto á súa especificidade, limitacións e información que ofrecen	CB5 CG4 CT2 CT5
Adquirir a capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os seus resultados	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou polo incidente na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización	CB2 CE1 CE2 CE3 CE12 CE13 CT1 CT5

Contidos

Tema	
UNIDADE DIDÁCTICA 1. PRESENTACIÓN DA MATERIA E ORIENTACIÓN DAS ACTIVIDADES	Presentación de la materia e orientación das actividades
UNIDADE DIDÁCTICA 2	Introdución á toma de datos e planificación do estudo do diagnóstico

UNIDADE DIDÁCTICA 3.

3.1. Caracterización do microclima
 3.2. caracterización xeolóxica, hidroxeolóxica e xeotécnica
 3.3. Técnicas e ensaios para a caracterización e diagnóstico en obra de edificios.

UNIDADE DIDÁCTICA 4. *practicum

Estudo de casos reais e aplicación dos coñecementos a un ben inmoble

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	5	0	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Proxectos	0	60	60
Titoría en grupo	1	0	1
Estudo de casos/análises de situacións	0	5	5

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introdutorias das unidades temáticas, á impartición dos contidos mínimos para poder abordar os proxectos e á orientación das actividades propostas.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedimentales.
Proxectos	Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas.
Titoría en grupo	Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal.
Estudo de casos/análises de situacións	Durante a docencia virtual exporase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de caracterización de materiais e diagnóstico, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutorados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente.

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Para a resolución dos casos prácticos expostos e do proxecto habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo)

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Os casos prácticos reais ou simulados expostos na plataforma deberanse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado.	20	CB2 CB3 CG3 CG4 CE1 CE2 CE10 CE12 CE13 CT1 CT2 CT3 CT5
	Avalíanse os seguintes resultados de aprendizaxe: 1. Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. 2. Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou polo incidente na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización		

Resolución de problemas e/ou exercicios	Valórase a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoevaluación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Avalíanse os seguintes resultados de aprendizaxe: 1) coñecemento das técnicas cualitativas e cuantitativas de caracterización 2) capacidade de integrar a información ofrecida por estas técnicas e de interpretar os resultados. 3) a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar.	10	CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CE10 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5
Proxectos	Propónse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmovible previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: 1) Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. 2). Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización.	50	CB1 CB2 CG3 CG4 CE1 CE2 CE10 CE12 CE13 CT1 CT5
Titoría en grupo	Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: 1) Adquirir a capacidade de decisión de realizar uns ou outras análises de caracterización de materiais en función da natureza e características dos diferentes materiais e dos axentes de alteración que nel están a actuar. 2). Adquirir a capacidade de identificar os compoñentes da contorna dun ben patrimonial que é necesario caracterizar xa sexa polo seu valor ou pola incidencia na conservación, e coñecer que técnicas permiten a súa caracterización.	20	CB3 CG3 CE1 CE10 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación. A primeira leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia de materia, mediante a resolución dos exercicios de autoevaluación nas datas previstas, a participación en foros e tutorías, a entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal.

O valor de cada un de eses elementos de avaliación será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de *autoevaluación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, se habilitará a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega. Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán: Cualificarase como “non presentado” ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas. Cualificarase como “suspenso” ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas. Cualificarase como “suspenso” cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.

Para poder promediar a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de 3 sobre

10, con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de “suspenso”.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de non presentado ou suspenso. Para esta convocatoria, abrirase un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción das vinculadas a participación activa (foro e participación en sesións remotas). En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes:

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terá que ser maior de 4,5 sobre 10, para poder facer media (en caso contrario cualificación da materia será de suspenso).

Bibliografía. Fontes de información

BARRIO MARTÍN, J. Innovación tecnológica en conservación y restauración del Patrimonio. Tecnología y Conservación del patrimonio Arqueológico I. Universidad autónoma de Madrid (Ed.).2006.
M. MATTEINI Y A. MOLES. Ciencia y restauración. 310 págs. Editorial NEREA.
MARGARITA SAN ANDRÉS MOYA. Fundamentos De Química y Física Para La Conservación Y Restauración.. ISBN:9788497561624.461pp. EDITORIAL Síntesis 2004.
ESBERT, R.; GONZÁLEZ, T. (1997). Manual de diagnóstico y tratamiento de materiales pétreos y cerámicos. Editado por Colegiode Aparejadores y Arquitectos Técnicos de Barcelona, nº 5. Barcelona.
RICHARD A. LIVINGSTON. Non destructive testing of historic structures. Archives and Museum Informatics 13: 249-271, 1999/2001. Kluwer Academic Publishers. Printed in the Netherlands.

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultáneamente

Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose/O02M143V01203
Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estruturas Inmobles/O02M143V01201

Outros comentarios

A docencia da materia leva a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Tratamento de Superficies**

Materia	Tratamento de Superficies			
Código	002M143V01205			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Montejo Santos, Cristina			
Profesorado	Montejo Santos, Cristina			
Correo-e	cmontejo@edu.xunta.es			
Web	http://fatic.uvigo.es			
Descrición xeral	Nesta materia coñeceranse os distintos tipos de tratamentos aplicables a diversos materiais dos bens culturais atendendo aos criterios vixentes de intervención.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CG3	Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización.	- saber - saber facer
CG4	Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa.	- saber - saber facer
CE9	(CE1-M3) Coñecer un número extenso de solucións técnicas de intervención, conservación e protección, adquirindo a capacidade para seleccionar a solución máis adecuada a cada caso.	- saber - saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber - saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais.	CG3 CG4 CE9 CT1
Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constitúen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación.	CB2 CG3 CG4 CE9 CT1 CT2

Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais.

CB2
CG1
CE9
CT1
CT2

Contidos	
Tema	
1. Limpeza mecánica de superficies dos bens culturais: clasificación, características, metodoloxía.	1.1 Limpeza manual e mecánica: tipos de métodos. 1.2. Proxección de abrasivos e auga: equipos de chorreado e tipos de áridos. 1.3 Emprego do láser: fundamentos e tipos.
2. Limpeza química e desalación de superficies dos bens culturais: clasificación, características e metodoloxía.	2.1 Emprego de disolventes. 2.2. Emprego de xeles, sales e resinas específicas 2.3 Desalación de superficies porosas. 2.4 Emprego de biocidas.
3. Consolidación, reintegración e protección de superficies dos bens culturais: criterios, produtos e procedementos.	3.1 Consolidación de materiais dos bens culturais. 3.2 Protección dos materiais dos bens culturais. 3.3 Reintegración dos materiais dos bens culturais.
4. Avaliación de tratamentos sobre superficies: eficacia de limpeza, consolidación e protección.	4.1. Métodos para avaliar os sistemas de limpeza de superficies. 4.2 Métodos para avaliar a eficacia de consolidantes. 4.3 Métodos para avaliar a protección ou hidrofugación de superficies.

Planificación docente			
	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Proxectos	0	60	60
Titoría en grupo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente	
	Descrición
Actividades introdutorias	A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente. Durante estas sesións, presentarase a materia, impartiranse os contidos ofertados e exporanse os traballos propostos.
Estudo de casos/análises de situacións	Resolución de casos reais ou simulados, en que o alumnado terá que propor a metodoloxía de tratamento máis axeitada, en base ao exposto nas sesións previas. Os casos serán discutidos mediante a participación en foros, e serán tutorizados de xeito persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Durante a docencia virtual plantexarase a discusión e resolución de exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedementais.
Proxectos	Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións formuladas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas.
Titoría en grupo	Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupais e discutir os casos prácticos, co fin da resolución autónoma dos casos formulados e do traballo transversal.

Atención personalizada	
	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Seguemento persoalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguemento persoalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.

Proxectos	Seguemento persoalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
-----------	--

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Os casos prácticos reais ou simulados propostos na plataforma deberan ser resoltos mediante traballo autónomo con atención persoalizada e ser entregados na plataforma no calendario indicado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: <ul style="list-style-type: none"> • Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais. • Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constitúen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación. • Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. 	20	CB2 CG1 CG3 CG4 CE9 CT1 CT2
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaláase a participación activa mediante a resolución de exercicios (tests de autoavaliación) formulados polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: <ul style="list-style-type: none"> • Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais. • Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constitúen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación. • Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. 	10	CB2 CE9 CT2
Proxectos	Propónse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, plantexando actuacións sobre un ben inmovible previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: <ul style="list-style-type: none"> • Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais. • Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constitúen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación. • Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. 	50	CB2 CG1 CG3 CG4 CE9 CT1 CT2
Titoría en grupo	Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se formularán nos foros. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: <ul style="list-style-type: none"> • Coñecer os diferentes métodos e materiais vixentes na limpeza, consolidación, protección e adhesión-reintegración das superficies dos bens patrimoniais. • Poder aplicar metodoloxías específicas de tratamento de superficies, en función dos principais materiais que constitúen os bens patrimoniais e o seu estado de conservación. • Coñecer as principais técnicas empregadas para a valoración da eficacia dos tratamentos de superficies dos bens patrimoniais. 	20	CB2 CE9 CT2

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumnado, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación:

A **primeira convocatoria de avaliación** se leva a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega de cuestionarios nas datas previstas, participación en foros e tutorías, entrega da resolución dos casos prácticos e do traballo de carácter transversal. O valor de cada unha destas

actividades avaliadas será:

- 50%, traballo transversal
- 20%, casos prácticos
- 10%, exercicios de autoavaliación
- 10%, participación en foros
- 10%, asistencia e participación en clases remotas

No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega do traballo transversal, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega.

Os criterios de avaliación nesta convocatoria serán:

- Cualificarase como "non presentado" ao alumnado que non realizase ningunha das actividades propostas.
- Cualificarase como "suspenso" ao alumnado que non realizase a totalidade das actividades propostas.
- Cualificarase como "suspenso" cando, presentada a totalidade de actividades, a media de cualificación non alcance o 5.
- Para poder "promediar" a cualificación, cada unha das cualificacións parciais terán que superar a cualificación de **3 sobre 10** con excepción do Foro. En caso contrario, a cualificación será de "suspenso".

A **segunda convocatoria de avaliación** realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente. Deberán presentarse a esta convocatoria os alumnos que obtivesen as cualificacións de "non presentado" ou "suspenso".

De cara a esta convocatoria, abriráse un novo prazo para a realización da TOTALIDADE das actividades, con excepción daquelas

vinculadas á participación activa (foro e participación en sesións remotas).

En todos os casos tratarase de novas formulacións, probas distintas das realizadas en convocatoria ordinaria.

A cualificación final obterase das seguintes porcentaxes :

- Cuestionarios (20%)
- Caso práctico (30%)
- Traballo de Materia ou Transversal (50%)

Cada unha das cualificacións parciais terán que superar a nota de **4,5 sobre 10** para poder facer media; en caso contrario, a cualificación da materia será de "suspensa".

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía básica:

- AAVV: "Metodología para la conservación de retablos de madera policromada". Ed. Junta de Andalucía & GCI. Sevilla 06
- Buys, S.; Oakley, V. (1993). The conservation and restoration of ceramics. Butterworth-Heinemann, London.
- Equipo Arbotante, Dpto. De Geología, Universidad de Zaragoza: Actas "I Jornadas de Caracterización y Restauración de Materiales Pétreos en Arquitectura, Escultura y Restauración". Tomos I y II. Zaragoza, 2009.
- Mora, L.; Mora, P.; Philippot, P.: "La conservación de las pinturas murales". Ed. Univ Colombia ICCROM. Bogotá 03. ISBN958-616-763-1
- Scott:David A. "Copper and Bronze in Art, corrosion, colorants, conservation".The Getty Conservation Institute.2002.

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Tratamento de Estruturas**

Materia	Tratamento de Estruturas			
Código	002M143V01206			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Dpto. Externo			
Coordinador/a	Carrera Ramírez, Fernando			
Profesorado	Carrera Ramírez, Fernando			
Correo-e	fcarrera@uvigo.es			
Web	http://http://gradoconservacionbbcc.es			
Descrición xeral	Nesta materia impártense os contidos teóricos e prácticos precisos para que o alumno coñeza e aplique métodos de protección urxente de estruturas inmoables, aprenda as bases de selección dos diferentes métodos de estabilización estrutural, deseñe procedementos de restauración, rehabilitación e construción, así como que estableza plans de mantemento e conservación preventiva, cumprindo criterios de accesibilidade universal.			

Competencias

Código	Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoitado nun contexto de investigación.
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.
CG3	Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización.
CE9	(CE1-M3) Coñecer un número extenso de solucións técnicas de intervención, conservación e protección, adquirindo a capacidade para seleccionar a solución máis adecuada a cada caso.
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Coñecer e aplicar métodos de protección urxente de estruturas inmoables.	CB1 CB3 CE9 CT1 CT2

Saber seleccionar métodos para a drenaxe de humidades en edificios, o tratamento de cubertas e de paramentos.	CB1 CB3 CE9 CT1 CT2
Coñecer os criterios de selección dos diferentes métodos de estabilización estrutural e os procedementos para poder aplicalos de maneira concreta aínda ben patrimonial determinado.	CB1 CB2 CB3 CG3 CE9 CT1 CT2
Aprender as bases de coñecemento necesarias para deseñar procedementos de restauración, rehabilitación e reconstrución.	CB2 CB3 CB4 CG3 CE9 CT2
Aprender a establecer plans de mantemento e conservación preventiva dos inmobles tratados.	CB1 CB3 CE9 CT1 CT2
Coñecer as solucións para que as intervencións anteriores cumpran criterios de accesibilidade universal.	CE9 CT4

Contidos

Tema	
1. Técnicas e criterios: introducción	1.1. Coñecemento 1.2. Reflexión 1.3. Intervención 1.4. Mantemento
2. Intervención Activa	2.1 Técnicas e criterios para a estabilización urxente de estruturas e outras medidas preventivas. 2.2 Técnicas para el tratamento de humidades, diseño de sistemas de drenaxe 2.3 Sistemas de cuberta: diseño, reparación e mantemento. 2.4 Técnicas e criterios para el tratamento de paramentos históricos e arqueolóxicos. 2.5 Técnicas para a estabilización estrutural e de cimentos de estruturas históricas.
3. Conservación Preventiva	3.1 Plan de conservación preventiva 3.2 Monitorización 3.3 Mantemento
4. Técnicas e criterios para a reconstrución e anastilosis	4. Técnicas e criterios para a reconstrución e anastilosis
5. Accesibilidade	5. Accesibilidade

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	5	0	5
Estudo de casos/análises de situacións	0	5	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	4	4
Proxectos	0	60	60
Titoría en grupo	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	A docencia presencial desenvolverase de maneira sincrónica remota, utilizando a plataforma docente, e corresponderá a actividades introdutorias a as unidades temáticas, á impartición os contidos mínimos para poder abordar os proxectos e á orientación das actividades propostas.

Estudo de casos/análises de situacións	Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución de casos reais e/ou simulados de tratamento de estruturas, que deberán ser discutidos mediante a participación en foros, tutorados de maneira persoal ou grupal e enviados para a súa corrección a través da plataforma docente
Resolución de problemas e/ou exercicios	Durante a docencia virtual formularase a discusión e resolución exercicios que permitan a aplicación dos coñecementos a situacións concretas co propósito de adquirir habilidades procedimentales.
Proxectos	Ensino baseado en proxectos de aprendizaxe (ABP): os estudantes levan a cabo a realización dun proxecto sobre unha temática concreta nun tempo determinado a partir dun conxunto de cuestións expostas polo profesor que o alumno debe resolver para desenvolver determinadas competencias previamente definidas.
Titoría en grupo	Utilizarase o foro de discusión da plataforma docente para resolver dúbidas grupales e discutir os casos prácticos para a resolución persoal dos casos formulados e do traballo transversal

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Para a resolución dos casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).
Resolución de problemas e/ou exercicios	Para a resolución dos casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).
Proxectos	Para a resolución dos casos prácticos formulados e do traballo de materia habilitarase a tutorización personalizada ou grupal (mediante o uso da plataforma docente ou mediante correo electrónico).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Os casos prácticos reais ou simulados formulados na plataforma deberánse resolver mediante traballo autónomo con atención personalizada e entregar na plataforma no calendario indicado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia.	20	CB2 CB3 CE9 CT1 CT2
Resolución de problemas e/ou exercicios	Se valora a participación activa mediante a resolución de exercicios de autoavaliación expostos polo profesor e resoltos de forma autónoma polo alumnado. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia.	10	CB2 CB3 CT1
Proxectos	Propónse a realización dun traballo de carácter transversal dentro do Módulo 3, propondo actuacións sobre un ben inmovible previamente seleccionado. Esta proposta avaliarase mediante a entrega dun traballo escrito. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia.	50	CB2 CB3 CE9 CT1 CT2
Titoría en grupo	Valórase a participación activa do alumnado durante as actividades presenciais (clases remotas) e a participación nos debates que se exporán nos foros. Os resultados da aprendizaxe avaliados son todos os da materia.	20	CB2 CB3 CT1

Outros comentarios e avaliación de Xullo

O alumno, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega de cuestionarios nas datas previstas, participación en foros, entrega da resolución dos casos reais e do traballo de carácter transversal. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitarase a plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a dita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de Xullo, para o que se habilitará de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Tratamento de Superficies/O02M143V01205

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Técnicas Analíticas de Caracterización e Diagnose/O02M143V01203

Tecnoloxías e Formas de Alteración de Estructuras Inmóbles/O02M143V01201

Tecnoloxías e Formas de Alteración de Materiais e Superficies/O02M143V01202

Outros comentarios

A docencia da materia desenvolverase utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de multivideoconferencia (como Adobe Connect).

Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao comezo da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está dispoñible no espazo común do máster.

É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao comezo da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Caracterización e Documetación Histórico-Artística**

Materia	Caracterización e Documetación Histórico-Artística			
Código	O02M143V01207			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Pérez Rodríguez, Francisco Javier			
Profesorado	Durany Castrillo, Mercedes Pérez Rodríguez, Francisco Javier Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	fjperez@uvigo.es			
Web	http://http://fatic.uvigo.es/			
Descrición xeral	A materia pretende dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para a consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber facer
CE14	(CE1-M4) Adquirir a capacidade de manexar ferramentas documentales e técnicas historiográficas para a caracterización de bens patrimoniales.	- saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Esta materia ten como obxectivo dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos	CB1 CB4 CG1 CE1 CE14 CT3

Contidos

Tema	
1. Tratamento de fontes e documentación histórica para a caracterización de bens culturais	1.1. Presentación do tema 1.2. As hipóteses de partida 1.3. As fontes de información

2. Búsqueda e recuperación de fontes bibliográficas e arquivísticas	2.1. Presentación do tema 2.2. O acceso ás fontes bibliográficas e arquivísticas 2.3. Instrumentos para a búsqueda e recuperación de fontes bibliográficas e arquivísticas
3. Edición de fontes documentais (bibliográficas e arquivísticas)	3.1. Presentación do tema 3.2. Citas de fontes bibliográficas 3.3. Edición e citas de fontes documentais de arquivo
4. Elaboración de informes	4.1. Presentación do tema 4.2. Identificación e definición do obxecto de estudo 4.3. A realización do esquema de traballo 4.4. O valeirado das fontes 4.5. Redacción do estudo

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	4	0	4
Traballos tutelados	1	0	1
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Traballos e proxectos	0	30	30

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións introdutorias, realizadas a través de vídeoconferencia ou da sala virtual da plataforma E-meeting, para tomar contacto e reunir información sobre o alumnado así como presentar a materia: os seus contidos teóricos, materiais e recursos dispoñibles, resultados da aprendizaxe e probas de avaliación.
Titoría en grupo	Sesións nas que o alumnado dialogará co profesorado da materia para o asesoramento e desenvolvemento das actividades e do proceso da aprendizaxe.
Traballos tutelados	Sesión presencial na que o/a estudante elixirá de maneira individual o ben cultural sobre o que realizará o estudo de caso no que se analice un problema real.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun problema ou caso real coa finalidade de demostrar por parte do alumnado o dominio das ferramentas necesarias para a consulta e utilización de fontes documentais, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben cultural elixido polo/a estudante co fin de elaborar un informe histórico-artístico.

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introdutorias	Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Titoría en grupo	Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Estudo de casos/análises de situacións	Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Traballos tutelados	Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Traballos e proxectos	Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.

Resolución de problemas e/ou exercicios	Ao longo do curso o profesorado manterá relación directa co alumnado co obxecto de titorizar e resolver dúbidas, mantendo interacción en tempo real mediante a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
---	---

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Traballos e proxectos	Análise dun problema ou caso real coa finalidade de que o alumnado demostre o dominio das ferramentas necesarias para a busca e consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas, relacionadas cun ben ou conxunto de bens culturais. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Esta materia ten como obxectivo dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos	50	CB1 CB4 CE1 CT3
Resolución de problemas e/ou exercicios	Utilizadas para a avaliación das competencias e coñecementos adquiridos nos temas 2, 3 e 4 e a participación activa e individual a través de medios telemáticos. O alumnado realizará de forma autónoma seis exercicios concebidos como etapas previas para a elaboración do estudo de caso. Entregaranse no curso virtual creado na plataforma Moodle. Os resultados da aprendizaxe avaliados son: Esta materia ten como obxectivo dotar ao alumnado das ferramentas necesarias para consulta de fontes bibliográficas e documentais de arquivo, gráficas e fotográficas relacionadas cun ben ou conxunto de bens e a realización de informes histórico-artísticos.	50	CG1 CE1 CE14

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requiridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Alía Miranda, F. (1998): *Fuentes de información para historiadores: obras de referencia y bibliográficas*, Gijón, Trea.

Cómo elaborar e interpretar referencias bibliográficas [PDF en liña] Univ. de La Rioja [Consulta 19/06/2009]

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Territorio e Paisaxe Cultural**

Materia	Territorio e Paisaxe Cultural			
Código	002M143V01208			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	López Díaz, María			
Profesorado	de Uña Álvarez, Elena Pilar López Díaz, María Presedo Garazo, Antonio			
Correo-e	marial@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	Esta asignatura ten como obxectivo dotar ao alumnado de ferramentas para identificar, analizar, comprender e interpretar ao patrimonio cultural no seu contexto territorial, e a construción do espazo como paisaxe cultural.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer - Saber estar / ser
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber facer
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - saber facer
CE15	(CE2-M4) Desenvolver a capacidade para a aplicación de metodoloxías de análises territorial do Patrimonio segundo obxectivos de valoración e protección.	- saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Dotar ao alumnado das ferramentas para identificar, analizar, comprender e interpretar o patrimonio cultural no seu contexto territorial	CG1 CE1 CT3
Dotar ao alumnado das ferramentas para analizar, comprender e interpretar a construción do espazo como paisaxe cultural	CB3 CE8 CE15

Contidos

Tema
------

1. Organización histórica do territorio	1.1. Unidades de xestión do espazo tradicional: dos precedentes altomedievais á parroquia como célula básica 1.2. División territorial administrativa: política (provincia), fiscal (partido) e judicial (xurisdiccións e cotos). A reforma constitucional 1.3. Organización territorial local: condados, terras e merindades; señoríos; axuntamentos versus parroquias (concellos de parroquia)
2. Territorio e paisaxe	2.1. Patrimonio rural (aldeas- parroquias e o seu legado cultural) / Patrimonio "semiurbano" (asociado a vilas litorais, fluviales e de interior) 2.2. Patrimonio eclesiástico (monasterios y casas rectorales) / Patrimonio laico (pazos)
3. Metodoloxía para a análise da paisaxe cultural	2.1. Identificación e caracterización 2.2. Interpretación e valoración
4. Estudo de caso	4.1. Presentación e pautas de realización 4.2. Algunhas propostas 4.3. Elaboración e redacción do traballo

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	4	0	4
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Traballos e proxectos	1	30	31
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesións orientadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado e as súas motivacións, así como a presentar a materia: os contenidos teóricos e materiais dispoñibles, os resultados da aprendizaxe e os criterios de avaliación. Farase a través da sala virtual da plataforma E-meeting.
Titoría en grupo	Sesións que os estudantes manteñen co profesorado da materia para o asesoramento e/ou desenvolvemento da materia y do proceso de aprendizaxe. Farase a través da sala virtual da plataforma E-meeting.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividades nas que se formulan problemas e/ou exercicios relacionados coa materia que o alumno debe resolver de maneira autónoma ou individual.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun problema ou caso real, que acredite o coñecemento e/ou manexo por parte do alumno dos conceptos teóricos, ferramentas de estudio y metodoloxía para a análise dun paisaxe cultural concreto, ben o conxunto de bens culturais, con fin de coñecer, revalorizar y protexer esos espazos e patrimonio.

Atención personalizada

	Descrición
Estudo de casos/análises de situacións	Asesoramento e seguimento personalizado do alumnado en todas as actividades orientadas á resolución de problemas, realización de traballos, proxectos e estudos de caso, así como das dúbidas que poidan xurdir no seu desenvolvemento. Para este asesoramento empregárase o correo electrónico e ferramentas de teleformación (plataforma Moodle e sala virtual da plataforma E-meeting).
Resolución de problemas e/ou exercicios	Asesoramento e seguimento personalizado do alumnado en todas as actividades orientadas á resolución de problemas, realización de traballos, proxectos e estudos de caso, así como das dúbidas que poidan xurdir no seu desenvolvemento. Para este asesoramento empregárase o correo electrónico e ferramentas de teleformación (plataforma Moodle e sala virtual da plataforma E-meeting).
Traballos e proxectos	Asesoramento e seguimento personalizado do alumnado en todas as actividades orientadas á resolución de problemas, realización de traballos, proxectos e estudos de caso, así como das dúbidas que poidan xurdir no seu desenvolvemento. Para este asesoramento empregárase o correo electrónico e ferramentas de teleformación (plataforma Moodle e sala virtual da plataforma E-meeting).

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Presentar e subir á plataforma Faitic, en data sinalada, unha memoria ou informe do estudo de caso feito. Valorarase o marco teórico, os contidos e estrutura do traballo, a metodoloxía, documentación e bibliografía empregadas, a presentación e análise crítica.	50	CE1 CE8 CE15
Traballos e proxectos	Presentar e subir á plataforma Faitic, a partir dos materiais sinalados e en data indicada, un breve ensayo ou informe do traballo requerido para cada tema.	20	CG1 CT3
Outras	Participación activa do alumnado nos foros, debates e demais actividades relacionadas co proceso de aprendizaxe da materia.	30	CB3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requeridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Garrigós Pico, E. , "Organización territorial a fines del Antiguo Régimen, en M. Artola Gallego: La economía española al final del Antiguo Régimen, t. IV: Instituciones., Madrid, 1982

VV.AA., La parroquia en Galicia. Pasado, presente e futuro., Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 2009

Hespanha, A. M., "El espacio político", en A. M. Hespanha: La Gracia del Derecho. Economía de la cultura en la Edad Moderna., Madrid, 1993

Saavedra Fernández, P., Demarcacións, topónimos, papeis, memoria. Sobre a división e o control do territorio na Galicia moderna. Discurso lido o día 14 de setembro de 2013 no acto da súa recepción, polo ilustrísimo señor don, A Coruña, Real Academia Galega, 2013

Matarán Ruíz, A. , Propuesta metodológica para el análisis identitario del paisaje. Urban, NS05,, pp. 49-62, 2013

Prada Llorente, E.I.; Riesco Chueca, P.; Herrero Tejedor, T. , Paisaje e imagen: formas y herencias en la construcción cultural del territorio agrario. Estudios Geográficos, vol. LXXIV,, pp. 557-583, 2013

ICOMOS , Sección de la UNESCO dedicada al patrimonio histórico y cultural. Recoge información sobre paisajes y elementos declarados Patrimonio de la Humanidad. , ,

UNISCAPE, Red universitaria con el objetivo de estimular la cooperación científica en temas de formación e investigación entre las instituciones universitarias europeas interesadas en el Convenio Europeo del Pa, ,

Vila Jato, M.ª D. , "El pazo en Galicia", en G. Ramallo Asensio (coord.): Arquitectura señorial en el Norte de España., Oviedo, Universidad de Oviedo, 1993

García Iglesias, J. M. & COAG, Pazos de Galicia, 2 vols., , Santiago de Compostela, Xunta de Galicia, 1989

Fernández Rodríguez, B. , "Del espacio cerrado al público: reflexiones sobre los proyectos de puesta en valor de los monasterios gallegos en la última década del siglo XX", en M.ª D. Barral Rivadulla et al. (coords.): Congreso, Santiago de Compostela, Universidade de Santiago de Compostela, sección III, pp. 1136-1150, 2012

Jiménez García, J. , "La Rectoral, Casa Parroquial de As Nogais (Lugo)", Adaxe, 16, , pp. 247-257, 2000

CT Catastro, http://www.catastro.meh.es/eng/ct_catastro.asp, ,

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural**

Materia	Historia, Memoria, Identidade e Patrimonio Cultural			
Código	O02M143V01209			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Prada Rodríguez, Julio			
Profesorado	Prada Rodríguez, Julio Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Correo-e	jprada@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	O obxectivo desta materia e capacitar ao alumnado para a toma de decisión sobre a función que se asigna ao patrimonio cultural dende a perspectiva dos procesos de reprodución simbólica e cultural do pasado e dotalo das ferramentas precisas para a súa posta en valor e uso público.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber - saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- saber facer
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - saber facer
CE16	(CE3-M4) Desenvolver a capacidade para a toma de decisións sobre a función que se asigna ao Patrimonio, a súa posta en valor e uso público, e para a elaboración de estratexias encamiñadas á súa recuperación.	- saber - saber facer
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber - saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber - saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- Saber estar / ser

CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber facer
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de calquera dos aspectos do seu labor profesional.	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Capacitar ao alumnado para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio, a súa posta en valor e uso público.	CB1 CB3 CG1 CE16 CT6
Coñecer os procesos de reprodución simbólica e cultural do pasado.	CG1 CE8
Dotar ao alumnado de ferramentas para o manexo das fontes específicas.	CB2 CB4 CB5 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5

Contidos

Tema	
Introducción e conceptos básicos	Aproximación aos conceptos básicos. Os debates sobre a memoria, identidades e patrimonio.
Patrimonio Cultural, Mentalidades e Identidades Colectivas.	Procesos históricos de reprodución simbólica e cultural do pasado. Configuración das identidades colectivas.
Memoria e lugares da Memoria Colectiva	Concepto de memoria e relacións historia/memoria. Os lugares da memoria e a súa aplicación. Os usos públicos da memoria
Estudio de casos	A memoria oral.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Titoría en grupo	4	30	34
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Outras	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Aproximación aos conceptos básicos. Introdución ao debate en torno a historia, identidades, memoria e patrimonio.
Titoría en grupo	Comentario e análise dos principais contidos teóricos da materia con axuda de medios audiovisuais. Os alumnos terán a posibilidade de asistir á devandita sesión en forma de videoconferencia
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipótese, diagnosticalo e penetrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos na realidade. Empregaranse como complemento das clases teóricas para o autoaprendizaxe.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumno debe leer e analizar os documentos de traballo sinalados e realizar as actividades/exercicios propostos.

Atención personalizada

Descrición

Outras Nas titorias personalizadas planificadas así como a través do curso virtual.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Estudo de casos/análises de situacións	Avaliación dos resultados do Estudo de casos. Resultados da aprendizaxe avaliados: Dotar ao alumnado de ferramentas para o manexo das fontes específicas. Capacitar ao alumnado para a toma de decisións sobre a función que se lle asigna ao patrimonio, a súa posta en valor e uso público.	50	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG1 CE16 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6
Resolución de problemas e/ou exercicios	Avaliación das actividades realizadas. Resultados da aprendizaxe avaliados: Capacitar ao alumnado para a toma de decisións sobre a función que se le asigna ao patrimonio, a súa posta en valor e uso público.	20	CB1 CB3 CG1 CE16 CT6
Outras	Participación Activa Resultados da aprendizaxe avaliados: Coñecer os procesos de reprodución simbólica e cultural do pasado.	30	CG1 CE8

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requiridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural**

Materia	Difusión e Socialización do Patrimonio Cultural			
Código	O02M143V01210			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma				
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Comendador Rey, Beatriz Pilar			
Profesorado	Ayán Vila, Jorge Miguel Comendador Rey, Beatriz Pilar Vázquez Mato, Martín Xosé			
Correo-e	beacomendador@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es			
Descrición xeral	Esta asignatura ten como obxectivo capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio cultural. Su papel básico es dotar al alumno/a de los conocimientos teóricos y metodológicos básicos para esbozar y dirigir proyectos de musealización y diseñar campañas de promoción y difusión del mismo.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer - Saber estar / ser
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber facer
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - saber facer
CE17	(CE4-M4) Adquirir a capacidade para a difusión e divulgación do coñecemento científico e a creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o Patrimonio.	- saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Dotar ao alumnado dos coñecementos teóricos e metodolóxicos necesarios para esbozar e dirigir proxectos de musealización e deseñar campañas de promoción e difusión do mesmo.	CG1 CE1 CE8 CE17
Capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.	CB3 CE1 CT3

Contidos

Tema

1. Introducción á difusión do PC	1.1 Introdución xeral á materia 1.2 Difusión directa e indirecta. Criterios xerais 1.3 Difusión e/ou socialización
2. Introducción á Interpretación Patrimonial	2.1 Principios, métodos e técnicas 2.2 Patrimonio: posibilidades interpretativas e oportunidades
3. Educación e socialización do Patrimonio. Oportunidades dunha proposta proactiva.	3.1 Educación e socialización 3.2 Socialización 3.2 Proxectos de socialización
4. Estudo de casos: experiencias e propostas	Estudo de casos: experiencias e propostas

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2
Titoría en grupo	2	0	2
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Estudos/actividades previos	0	10	10
Prácticas autónomas a través de TIC	0	4	4
Traballos tutelados	0	15	15
Probas de tipo test	0	1	1
Traballos e proxectos	1	0	1
Outras	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Sesión encamiñada a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura: os contados teóricos e os materias dispoñibles, os resultados da aprendizaxe e as probas de avaliación.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Participación de poñentes para a presentación de casos e experiencias.
Titoría en grupo	Sesións que os alumnos/as manteñen co profesorado da materia para asesoramento, desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun problema ou caso real, coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, diagnosticalo e adentrarse en procedementos alternativos de solución, para ver a aplicación dos conceptos teóricos á realidade.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas ou exercicios a partir do planteamiento de lecturas obrigatorias e dunha serie de cuestións orientativas planteadas polo profesor a través de medios telemáticos.
Estudos/actividades previos	Traballo autónomo do alumno mediante a preparación de lecturas e actividades diversas.
Prácticas autónomas a través de TIC	Outras actividades de forma autónoma a través de medios telemáticos (chats, debates, wikis, etc..)
Traballos tutelados	O estudante desenvolve e presenta os resultados obtidos sobre o proceso de interpretación e novos modos de xestión patrimonial. O alumno/a debe realizar de forma autónoma unha parte da análise e participar nun entorno colaborativo.

Atención personalizada

	Descrición
Titoría en grupo	Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Probas de tipo test	Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Traballos e proxectos	Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.
Outras	Seguimento personalizado do alumnado a través das tutorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico.

Avaliación			
	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Probas de tipo test	Probas para a avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con distintas alternativas de resposta. Dotar ao alumnado dos coñecementos teóricos e metodolóxicos necesarios para esbozar e dirixir proxectos de musealización e diseñar campañas de promoción e difusión do mesmo.	20	CG1 CE8
Traballos e proxectos	Traballos e proxectos orientados a capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.	50	CE1 CE17 CT3
Outras	Se valorará a participación activa mas distintas actividades por medios telemáticos de cara a capacitar ao alumnado para a difusión e divulgación de coñecemento científico e creación de mensaxes con fins de sensibilización social sobre o patrimonio.	30	CB3

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requiridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA

Calaf, R. *Didáctica del Patrimonio: epistemología, metodología y estudio de casos*. Gijón. Trea. 2008 .

Fontal Merillas, O (coord.) *La educación patrimonial: del patrimonio a las personas*. Barcelona. Trea. 2013

López Mechero-Bendicho, V.M. *Manual para la puesta en valor del patrimonio arqueológico al aire libre*. Barcelona Trea 2012

Rico, J.C. *Manual práctico de museología, museografía y técnicas expositivas* . Madrid. Silex. 2006.

Santacana, J., Serrat, N.(coords.). *Museografía didáctica*. Barcelona. Ariel. 2005.

Morales, J. *Guía práctica para la interpretación del patrimonio: el arte de acercar el legado natural y cultural al público visitante*. Sevilla. Junta de Andalucía, Consejería de Cultura. 2001.

BIBLIOGRAFÍA ESPECÍFICA

Almansa, J. (Ed.), *El futuro de la Arqueología en España*. Madrid. JAS Arqueología S.L.

Almansa Sánchez, J. (ed.) 2014. *Arqueología Pública en España*. Madrid. JAS Arqueología.

Alonso, L. *Museología y museografía*. Barcelona. Ediciones del Serbal. 1999.

Alonso, L., García, I. *Diseño de exposiciones: concepto, instalación y montaje*. Madrid. Alianza. 1999

Ayán Vila, X. e Gago, M. *Herdeiros polaforza. Patrimonio cultural, poder e sociedade na Galicia do século XXI* .Ames (A Coruña). 2.0 Editora. 2012

Ayán Vila, X., González Veiga, M., Rodríguez Martínez, R. M. *Más allá de la Arqueología Pública: arqueología, democracia y comunidad en el yacimiento multivocal de A Lanzada (Sanxenxo, Pontevedra)*. 2011 <http://digital.csic.es/handle/10261/34401>

Brochu, L., Merriman, T. *Interpretación personal: conectando su audiencia con los recursos patrimoniales*. Fort Collins-Colorado. Inter Press. 2003

García Blanco, A . *La exposición, un medio de comunicación*. Madrid. Akal. 1999.

Walid Sbeinati, S., Pulido Royo, J. 2014. Socialización del patrimonio, patrimonio expandido y contextualización de la cultura.

<http://pendientedemigracion.ucm.es/info/arqueoweb/pdf/15/Walid-Pulido.pdf>

VV.AA. III Congreso sobre Musealización de Yacimientos Arqueológicos: de la excavación al público, procesos de decisión y

creación de nuevos recursos. Ayto. de Zaragoza. Institución Fernando el Católico.
VV.AA. *Actas I Congreso de Educación y Socialización en el Medio Rural (SOPA 13)*. Revista *Tejuelo*, nº 19. Junta de Extremadura 2014. <http://iesgtballester.juntaextremadura.net/web/profesores/tejuelo/vinculos/articulos/r19/n19completo.pdf>
VV.AA. *Actas JIA 2014. Arqueologías Sociales, Arqueologías en Sociedad*. 2014 (no prelo)
VV.AA. *I Congreso Internacional de Arqueología e Informática Gráfica, Sevilla 2009. Patrimonio e Innovación, Arqueológica 2.0*
<http://www.arqueologiavirtual.com/indexesp.html>

LINKS

Archaeoguide <http://archeoguide.intranet.gr>
Asociación para la Interpretación del Patrimonio <http://www.interpretaciondelpatrimonio.com/>
Galicia Dixital <http://galiciadixital.xunta.es/gl>
Sociedad Española de Arqueología Virtual <http://www.arqueologiavirtual.com/seav/index.html>

Observatorio de Interpretación Patrimonial en España <http://www.oepe.es>

SOPA 14 II Congreso de Educación y Socialización del Patrimonio en el Medio Rural <http://sopa14.redsopa.org/>
Red SOPA Congreso de Educación y Socialización del Patrimonio en el Medio Rural <http://redsopa.org>
Revista La Linde <http://www.lalindearqueologia.com/>

Coa finalidade de complementar a actividade docente, aportaranse diversos recursos (materiais audiovisuais, documentos, enlaces, etc) a través da plataforma de teledocencia.

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos**

Materia	Deseño de Exposicións e Modelos Expositivos			
Código	002M143V01211			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vázquez Rozas, Roberto			
Profesorado	Vázquez Rozas, Roberto			
Correo-e	rvrozas@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	Esta materia ten como obxectivo introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes, e ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer
CG1	Adquirir a capacidade para diferenciar e valorar as diversas expresións do Patrimonio Cultural, coñecer as ferramentas para a súa cuantificación e protección, así como as diferentes perspectivas que abordan a súa xestión.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber - saber facer
CE3	Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE4	Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmovible, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - saber facer - Saber estar / ser
CE16	(CE3-M4) Desenvolver a capacidade para a toma de decisións sobre a función que se asigna ao Patrimonio, a súa posta en valor e uso público, e para a elaboración de estratexias encamiñadas á súa recuperación.	- saber facer
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
---------------------------	--------------

Adquirir a capacidade de planificar exposicións de contido patrimonial.	CB2 CB4 CE1 CE3 CT4
Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes	CB2 CG1 CE4 CE8
Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño	CB4 CG1 CE3 CE16

Contidos

Tema

1. Introducción: Museoloxía e Museografía	Neste tema abórdanse os criterios básicos de planificación no museo. Incorpórase un PDF que ilustra as clases presenciais e as lecturas preceptivas para os alumnos presenciais.
2. Comisariado de exposicións como ferramenta de investigación e creación	Análise daqueles proxectos expositivos que, desde as vangardas históricas ata a actualidade, actuaron como un revulsivo, permitindo non só o nacemento de novas linguaxes artísticas senón tamén a práctica de novos modelos expositivos cuxa praxes de funcionamento segue vixente na actualidade.
3. Modelos expositivos.	Os museos son institucións permanentes que adquiren, conservan, investigan comunican e exhiben coleccións de obxectos de natureza diversa cos propósitos de estudo, educación e contemplación. O museo cambiou ata facerse irrecoñecible. A conexión entre arte e vida reivindicada pola vangarda histórica ha ocorrido, pero en forma de industria cultural e *estetización comercial para o consumo.
4. O museo contemporáneo: arquitectura e espectáculo.	Dos cambios experimentados polo museo contemporáneo a partir da inauguración do Centro Georges Pompidou no ano 1977, xurdirá un espazo híbrido que non perde de vista o espectáculo. Éste non so está presente na programación ou nas actividades complementarias de infinidade de institucións, senón na súa propia arquitectura, a cal constitúe en moitos casos o seu principal reclamo.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Actividades introdutorias	1	0	1
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	15	15
Estudo de casos/análises de situacións	0	24	24
Titoría en grupo	4	0	4
Traballos e proxectos	1	30	31
Observación sistemática	0	0	0

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Actividades introdutorias	Presentación da materia, da metodoloxía docente e os métodos de avaliación.
Resolución de problemas e/ou exercicios	Deseño dun discurso expositivo que inclúa unha obra elixida polo alumno. Esta obra deberá enriquecerse de matices grazas ao discurso elaborado polo alumno. Defensa do proxecto ante os compañeiros.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun proxecto expositivo proposto polo profesor. O alumno deberá coñecer o texto do catálogo, comprender o concepto expositivo e analizar as súas posibles repercusións.
Titoría en grupo	Espacio de debate e posta en común do proceso de ensino aprendizaxe.

Atención personalizada

	Descrición

Resolución de problemas e/ou exercicios	Seguimento personalizado do alumnado a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico
Estudo de casos/análises de situacións	Seguimento personalizado do alumnado a través das titorías online, mediante os foros da plataforma Moodle, a sala virtual da plataforma E-meeting e o correo electrónico

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Resolución de problemas e/ou exercicios	Probas de avaliación por medios telemáticos. Avaliaranse os seguintes resultados de aprendizaxe: Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes. Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño	20	CB2 CG1 CE3 CE8 CT4
Traballos e proxectos	Elaboración de un análise expositivo e un proxecto de exposición a partir dunha peza singular. Avaliaranse os seguintes resultados de aprendizaxe: Adquirir a capacidade de planificar exposicións de contido patrimonial.	50	CB2 CB4 CG1 CE1 CE3 CE4 CE8 CE16 CT4
Observación sistemática	Valorarase a participación a través de medios telemáticos. Avaliaranse os seguintes resultados de aprendizaxe: Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista conceptual da creación de mensaxes. Introducir ao alumnado na planificación de exposicións de contido patrimonial, atendendo ao punto de vista material dos espazos e condicionantes que interveñen no seu deseño	30	CB4 CE1 CE4 CE16

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Cada estudante, segundo a normativa vixente, ten dúas convocatorias de avaliación.

A primeira lévase a cabo durante o cuadrimestre de docencia. En primeiro lugar, ao longo das semanas de docencia da materia, mediante a entrega das actividades de avaliación requiridas. No caso de que as semanas de docencia da materia non sexan suficientes para a entrega de todos os traballos previstos, habilitaranse na plataforma de docencia dúas semanas adicionais, ao final do cuadrimestre, para facilitar a devandita entrega, establecéndose neste caso un cronograma alternativo de entrega de tarefas.

A segunda avaliación realízase no mes de xullo, para o cal habilitarase de novo o acceso á plataforma docente.

Bibliografía. Fontes de información

Riviere, G. H., *La museología*, Akal,

VV. AA., *Criterios para la elaboración de un plan museológico*, Ministerio Cultura España,

González-Varas, I, *Conservacion de bienes culturales*, Alianza Universidad,

- Argan, Giulio Carlo, *Del Iluminismo a los movimientos contemporáneos*, Ed Akal, Madrid, 1998.
- Barr H. Alfred, *La definición del arte moderno*, Alianza Forma, Madrid, 1989.
- Cirlot, L., *Primeras vanguardias artísticas. Textos y documentos*, Ed Labor, Barcelona, 1993.
- Gauguin Paul, *Escritos de un salvaje* (1ª EDICION 1989) Ed Debate, Barcelona, 1989.
- Guasch, Anna María. *El arte del siglo XX en sus exposiciones (1945-1995)* Ediciones del Serbal, Barcelona, 1997.
- Kastner, Jeffrey, *Land Art y Arte Medioambiental*, Ed Phaidon, Barcelona, 2005.
- Meyer, James, *Arte Minimalista*, Ed Phaidon, Barcelona, 2005.

- Müller, Ulrike, *Bauhaus Women. Art, Handcraft, Design*, Ed Flammarion, Paris, 2009.
- Osborne, Peter, *Arte Conceptual*, Ed Phaidon, Barcelona, 2006.
- Pevsner, Nikolaus, *Pioneros del diseño moderno. De William Morris a Walter Gropius*, Buenos Aires: Infinito, 2003.
- Stangos, Nikos, *Conceptos del arte moderno. Del Fauvismo al posmodernismo*, Ed Destino/Thames and Hudson, Barcelona, 2000.
- Peggy Guggenheim, *Confesiones de una adicta al arte*, Ed Lumen, Barcelona.
- Warr, Tracey, *El cuerpo del artista*, Ed Phaidon, Barcelona, 2006.
- VVAA., *Arte desde 1900. Modernidad, Antimodernidad, Posmodernidad*, Ed Akal, Madrid, 2006.
- VVAA., *Realismo, Racionalismo y Surrealismo. El arte de entreguerras (1914-1945)* Ed Akal, Madrid, 1999.
- VVAA., *Textile Design. Artist's Textiles 1940-1976*, Ed Antique Collectors Club, London, 2012.
- Whitford, Frank, *La Bauhaus*, Ed Destino/Thames and Hudson, Madrid, 1991.

Recomendacións

Outros comentarios

A docencia da materia lévase a cabo utilizando a plataforma docente Moodle e, de maneira presencial, participando nas actividades docentes a través de videoconferencia ou a través de ferramentas de conexión remota sincrónica (como Adobe Connect). Para poder recibir a docencia de maneira efectiva, recoméndase, previamente ao inicio da materia, consultar o manual de acceso á plataforma e seguir as especificacións técnicas para poder asistir ás sesións remotas. Esta información está disponible no espazo común do máster. É imprescindible que o alumno acceda á plataforma docente da materia previamente ao inicio da mesma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Patrimonio Arquitectónico, Territorio y Paisaje Urbano**

Materia	Patrimonio Arquitectónico, Territorio y Paisaje Urbano			
Código	002M143V01212			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Gestión y Protección del Patrimonio Cultural			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	3	OP	1	2c
Idioma	Castellano Gallego			
Departamento	Dpto. Externo Historia, arte y geografía			
Coordinador/a	Barriocanal López, María Yolanda			
Profesorado	Barriocanal López, María Yolanda Castro Fernandez, Belen Maria			
Correo-e	barriocanal@uvigo.es			
Web	http://http://faitic.uvigo.es/			
Descripción general	La materia pretende dotar al alumnado de las herramientas necesarias para la protección de los bienes inmuebles, partiendo de la propia evolución del concepto de Patrimonio en las distintas disposiciones que lo regularon, su necesidad de catalogación y la extensión de la protección al entorno o marco espacial de los monumentos. Por otra parte, también se aborda el estudio de los conjuntos históricos, los instrumentos de plan para la protección de la ciudad histórica y su puesta en valor.			

Competencias

Código		Tipología
CB1	Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación.	- saber - saber hacer
CB2	Que los estudiantes sepan aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio.	- saber - saber hacer
CB5	Que los estudiantes posean las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo.	- saber hacer
CG1	Adquirir la capacidad para diferenciar y valorar las diversas expresiones del Patrimonio cultural, conocer las herramientas para su cuantificación y protección, así como las diferentes perspectivas que abordan su gestión.	- saber - saber hacer
CE4	Adquirir la capacidad para catalogar el Patrimonio cultural inmueble, esbozando niveles de riesgo y pudiendo establecer mecanismos de protección jurídica y preventiva.	- saber - saber hacer
CE8	Entender los valores multifactoriales del Patrimonio cultural, y valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber - Saber estar /ser
CE18	(CE5-M4) Conocer y aplicar los procedimientos y mecanismos para la valoración y protección del Patrimonio arquitectónico en su contexto territorial y administrativo.	- saber - saber hacer
CT3	Saber transmitir de un modo claro y sin ambigüedades a un público especializado o no, resultados procedentes de la investigación científica y tecnológica o del ámbito de la innovación más avanzada, así como los fundamentos más relevantes sobre los que se sustentan	- saber hacer
CT4	Concebir la protección del Patrimonio cultural en un marco de desarrollo sostenible	- saber - Saber estar /ser
CT5	Adquirir conocimientos avanzados y demostrar, en un contexto de investigación científica y tecnológica o altamente especializado, una comprensión detallada y fundamentada de los aspectos teóricos y prácticos y de la metodología de trabajo en uno o más campos de estudio.	- saber - saber hacer

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación.	CB1 CB2 CB5 CG1 CE4 CE8 CE18 CT3 CT4 CT5

Contenidos

Tema	
1. Patrimonio arquitectónico, territorio y paisaje urbano	1.1. La valoración del patrimonio inmueble y su catalogación como instrumentos de protección. 1.2. Los caminos históricos como elementos vertebradores del territorio y su patrimonio.
2. La ciudad histórica: símbolo, memorial y atractivo turístico	2.1. El ordenamiento y la declaración en la defensa de la ciudad histórica. 2.2. La puesta en valor de los conjuntos históricos.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Tutoría en grupo	4	0	4
Estudio de casos/análisis de situaciones	0	38	38
Actividades introductorias	1	0	1
Pruebas de tipo test	1	0	1
Trabajos y proyectos	0	30	30
Otras	0	1	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxías

	Descrición
Tutoría en grupo	Sesiones que los alumnos/las mantendrán con el profesorado de la materia para asesoramiento/desarrollo de las actividades a desarrollar y del proceso de aprendizaje. Se mantendrán a través de videoconferencia o de la sala virtual de la plataforma E-meeting.
Estudio de casos/análisis de situaciones	Análisis de casos reales entre los propuestos en la materia que el alumno realizará de forma autónoma. Se mantendrá la comunicación entre profesorado y alumnado a través de videoconferencia o de la sala virtual de la plataforma E-meeting.
Actividades introductorias	Sesiones introductorias encaminadas a tomar contacto y reunir información sobre el alumnado, así como a presentar los contenidos de la materia, recursos disponibles y pruebas de evaluación. Se mantendrán a través de videoconferencia o de la sala virtual de la plataforma E-meeting

Atención personalizada

	Descrición
Actividades introductorias	Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico
Tutoría en grupo	Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico
Estudio de casos/análisis de situaciones	Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico
Trabajos y proyectos	Seguimiento personalizado del alumnado a través de las tutorías online, mediante los foros de la plataforma Moodle, la sala virtual de la plataforma E-meeting y el correo electrónico

Evaluación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas

Pruebas de tipo test	Utilizadas para evaluación de las competencias y conocimientos adquiridos tras las lecturas obligatorias que se exponen en el temario de la materia. Cuestionario de preguntas con tres alternativas de respuesta que el alumnado responderá al curso virtual creado en la plataforma Moodle. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación.	20	CB1 CB2 CB5 CG1 CE4
Trabajos y proyectos	Ejecución de trabajos seleccionados entre los propuestos en la materia, con la finalidad que el alumnado demuestre el dominio de las herramientas necesarias para la catalogación de bienes inmuebles o la integración de la arquitectura contemporánea en cascos históricos. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación.	50	CB1 CB2 CG1 CE4 CE18 CT5
Otras	Se evaluará positivamente la participación activa e individual del alumnado a través de medios telemáticos en las distintas actividades virtuales propuestas en el desarrollo de la materia. Los resultados de aprendizaje evaluados son: Conocer la evolución en la protección del Patrimonio Arquitectónico desde su consideración como bienes aislados a su integración en un contexto territorial. En este sentido se atiende tanto a los aspectos históricos, a los procedimientos y mecanismos para la protección de los entornos de los monumentos, como a los instrumentos y figuras para su tutela y conservación.	30	CB5 CG1 CE8 CT3 CT4 CT5

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Cada estudiante, según la normativa vigente, tiene dos convocatorias de evaluación. La primera se lleva a cabo durante el cuatrimestre de docencia. En primer lugar, a lo largo de las semanas de docencia de la materia, mediante la entrega de las actividades de evaluación requeridas. En caso de que las semanas de docencia de la materia no sean suficientes para la entrega de todos los trabajos previstos, se habilitarán en la plataforma de docencia dos semanas adicionales, al final del cuatrimestre, para facilitar la dicha entrega, estableciéndose en este caso un cronograma alternativo de entrega de tareas. La segunda evaluación se realiza en el mes de julio, para lo cuál se habilitará de nuevo el acceso a la plataforma docente.

Fuentes de información

- CASTILLO RUIZ, A., El entorno de los Bienes Inmuebles de Interés Cultural, Universidad de Granada, 1997
- NÁRDIZ ORTIZ, C., El territorio y los caminos de Galicia. Planos históricos de la red viaria, Lunwerg editoriales, 1992
- BENSUSAN MARTIN, Mª P., La protección urbanística de los bienes inmuebles históricos, Editorial Comares, 1996
- CAMPESINO FERNANDEZ, A., La rehabilitación integrada de los centros históricos: el reto urbanístico de finales de los ochenta, Investigaciones geográficas, 7, 1989
- CALLE VAQUERO, M. de la, Ciudades históricas: patrimonio cultural y recurso turístico, Eiría, 47, 1998
- TOJO, J.F., La protección del patrimonio urbano, Akal, 2000
- BECERRA GARCIA, J. M., El planeamiento como instrumento para la protección de los conjuntos históricos, PH Boletín, 30, 2000

Recomendaciones

Outros comentarios

La docencia de la materia se lleva a cabo utilizando la plataforma docente Moodle y, de manera presencial, participando en las actividades docentes a través de videoconferencia o a través de herramientas de conexión remota sincrónica (cómo Adobe Connect). Para poder recibir la docencia de manera efectiva, se recomienda, previamente al inicio de la materia, consultar el manual de acceso a la plataforma y seguir las especificaciones técnicas para poder asistir a las sesiones remotas. Esta información está disponible en el espacio común del máster. Es imprescindible que el alumno acceda a la plataforma docente de la materia previamente al inicio de la misma.

DATOS IDENTIFICATIVOS**Prácticas**

Materia	Prácticas			
Código	002M143V01213			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descritores	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	6	OB	1	2c
Idioma	Castelán Galego			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Profesorado	Vaquero Díaz, María Beatriz			
Correo-e	mdiaz@uvigo.es			
Web	http://faitic.uvigo.es/			
Descrición xeral	A materia permite o desenvolvemento da práctica profesional asociada ao plano de estudos nos seus diversos campos disciplinares. Con ela preténdese introducir ao alumando na dinámica das institucións e empresas vinculadas aos prefís profesionais do máster.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber - saber facer
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- saber facer
CG3	Adquirir a capacidade de levar á aplicación práctica da protección do ben cultural os coñecementos teóricos e os protocolos de documentación e caracterización.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber
CE2	Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración.	- saber facer
CE3	Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica.	- saber facer
CE4	Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmovible, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva.	- saber facer
CE5	Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmovible para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD.	- saber facer
CE6	Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención.	- saber
CE7	Coñecer os fundamentos das técnicas non destructivas máis empregadas para a prospección superficial do subsolo do Patrimonio cultural inmovible e desenvolver aa capacidade de determinar a súa aplicabilidade a casos concretos.	- saber
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber

CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer
CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber facer - Saber estar / ser
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber - saber facer
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- saber - Saber estar / ser
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de calquera dos aspectos do seu labor profesional.	- saber - saber facer - Saber estar / ser

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
Esta materia permite a integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades adquiridas no máster e a súa aplicación e actividades profesionais relacionadas co Patrimonio Cultural	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6

Contidos

Tema	
1.- Conservación e restauración do Patrimonio Cultural	1.1. Estudo e clasificación do Patrimonio Cultural (artístico, arqueolóxico, arquitectónico, etnolóxico) 1.2. Preservación de bens culturais mobles e inmobles.
2. Xestión do Patrimonio Cultural	2.1. Elaboración e desenvolvemento de programas, proxectos e accións sobre o PC. 2.2. Dirección, organización, planificación, seguimento e avaliación de programas e proxectos.
3.- Valoración e interpretación do Patrimonio Cultural	3.1. Valoración e interpretación do legado histórico e natural do Patrimonio Cultural á sociedade. 3.2. Planificación e estratexias de difusión e comunicación ao público do valor e interese do PC.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Resolución de problemas e/ou exercicios	0	0	0
Prácticas externas	140	0	140
Informes/memorias de prácticas	0	10	10

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado deberá resolver os problemas que surxan en relación coas funcións desempeñadas na entidade na que realice as prácticas.
Prácticas externas	Actividades presenciais desenvolvidas polo estudante nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante o cal realizará as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas.

Atención personalizada

	Descrición
Prácticas externas	O alumnado contará con dous titores que levarán a cabo as tarefas de orientación e resolución de problemas durante o período de prácticas, ún deles na entidade na que se realicen as prácticas e outro, pertencente ao profesorado da titulación, de carácter académico.
Resolución de problemas e/ou exercicios	O alumnado contará con dous titores que levarán a cabo as tarefas de orientación e resolución de problemas durante o período de prácticas, ún deles na entidade na que se realicen as prácticas e outro, pertencente ao profesorado da titulación, de carácter académico.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Prácticas externas	Informe do titor académico que integra dous informes: o do titor da entidade que acolle as prácticas e o do estudante. Os resultados de aprendizaxe avaliados son: A integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades adquiridas no máster e a súa aplicación e actividades profesionais relacionadas co Patrimonio Cultural.	60	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE7 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6

Informes/memorias de prácticas	Memoria de prácticas externas ou prácticum do estudante de entrega remota.	40	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG3 CE1 CE2 CE3 CE4 CE6 CE7 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6
	Os resultados de aprendizaxe avaliados son:		
	A integración operativa dos coñecementos, destrezas e capacidades adquiridas no máster e a súa aplicación e actividades profesionais relacionadas co Patrimonio Cultural.		

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía e fonte de información necesarias para a preparación e execución das tarefas e traballos de cada unha das prácticas externas será preparada e entregada ao alumnado polos titores/as da entidade e/ou académicos/as xunto co proxecto formativo específico da práctica.

Recomendacións

DATOS IDENTIFICATIVOS**Traballo Fin de Máster**

Materia	Traballo Fin de Máster			
Código	002M143V01214			
Titulación	Máster Universitario en Valoración, Xestión e Protección do Patrimonio Cultural			
Descriptor	Creditos ECTS	Carácter	Curso	Cuadrimestre
	9	OB	1	2c
Idioma	Castelán			
Departamento	Historia, arte e xeografía			
Coordinador/a	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Profesorado	Rodríguez Teijeiro, Domingo			
Correo-e	teijeiro@uvigo.es			
Web	http://http://cursos.faitic.uvigo.es/moodle2_1415/course/view.php?id=14			
Descrición xeral	O Traballo Fin de Máster permitirá aplicar e desenrolar de forma integrada os contidos formativos e as competencias asociadas ó Máster, mediante arealización e defensa por parte de cada estudante dun traballo tutelado.			

Competencias

Código		Tipoloxía
CB1	Posuír e comprender coñecementos que acheguen unha base ou oportunidade de ser orixinais no desenvolvemento e/ou aplicación de ideas, adoito nun contexto de investigación.	- saber - saber facer
CB2	Que os estudantes saiban aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade de resolución de problemas en contornos novos ou pouco coñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo.	- saber facer
CB3	Que os estudantes sexan capaces de integrar coñecementos e se enfrontar á complexidade de formular xuízos a partir dunha información que, sendo incompleta ou limitada, inclúa reflexións sobre as responsabilidades sociais e éticas vinculadas á aplicación dos seus coñecementos e xuízos.	- saber - saber facer
CB4	Que os estudantes saiban comunicar as súas conclusións, e os coñecementos e razóns últimas que as sustentan, a públicos especializados e non especializados dun xeito claro e sen ambigüidades.	- saber facer
CB5	Que os estudantes posúan as habilidades de aprendizaxe que lles permitan continuar estudando dun xeito que terá que ser, en grande medida, autodirixido e autónomo.	- saber facer
CG4	Coñecer e aplicar os principios e metodoloxías da investigación como son a búsqueda bibliográfica, a toma de datos e a análise e interpretación dos mesmos e a presentación de conclusións, de forma clara, concisa e rigurosa.	- saber - saber facer
CE1	Estar capacitado para seleccionar as ferramentas de estudo e documentación necesarias para coñecer o ben cultural, incluso establecendo metodoloxías de traballo estandarizables.	- saber - saber facer
CE2	Adquirir a capacidade de deseñar protocolos de intervención, establecendo tipos, prioridades e intensidades de acción ante un ben cultural en risco de alteración.	- saber - saber facer
CE3	Adquirir a capacidade para redactar proxectos de intervención no Patrimonio cultural de acordo coa lexislación reguladora específica.	- saber facer
CE4	Adquirir a capacidade para catalogar o Patrimonio cultural inmovible, esbozando niveis de risco e podendo establecer mecanismos de protección xurídica e preventiva.	- saber facer
CE5	Dominar e ser capaz de aplicar instrumental e procedementos de diversas técnicas cartográficas ao Patrimonio cultural inmovible para o seu control dimensional e a elaboración de documentación gráfica empregando ferramentas CAD.	- saber - saber facer
CE6	Analizar, depurar e interpretar información xeográfica, así como o seu almacenamento en bases de datos, en función de requisitos técnicos para o inventario e documentación dun proxecto de intervención.	- saber facer
CE8	Entender os valores multifactoriais do Patrimonio cultural, e valorarlo adecuadamente conforme a criterios de uso social.	- saber
CT1	Poder integrar as diversas informacións e datos aportados por diversos técnicos e ferramentas na redacción de conclusións de acción.	- saber facer

CT2	Ser capaces de predecir e controlar a evolución de situacións complexas mediante o desenvolvemento de novas e innovadoras metodoloxías de traballo adaptadas ao ámbito científico/investigador, tecnolóxico ou profesional concreto, en xeral multidisciplinar, no que se desenvolva a súa actividade.	- saber - saber facer
CT3	Saber transmitir dun modo claro e sen ambigüidades a un público especializado ou non, resultados procedentes da investigación científica e tecnolóxica ou do ámbito da innovación máis avanzada, así como os fundamentos máis relevantes sobre os que se sustentan.	- saber - saber facer
CT4	Concebir a protección do Patrimonio cultural nun marco de desenvolvemento sostible.	- saber facer
CT5	Adquirir coñecementos avanzados e demostrar, nun contexto de investigación científica e tecnolóxica ou altamente especializado, unha comprensión detallada e fundamentada dos aspectos teóricos e prácticos e da metodoloxía de traballo nun ou máis campos de estudo.	- saber - saber facer
CT6	Coñecer e manexar a lexislación aplicable ao sector, coñecer a contorna social e empresarial e saber relacionarse coa administración competente integrando este coñecemento na elaboración de proxectos de enxeñaría e no desenvolvemento de cualquera dos aspectos do seu labor profesional.	- saber - saber facer

Resultados de aprendizaxe

Resultados de aprendizaxe	Competencias
O traballo Fin de Máster permitirá aplicar e desenrollar de forma integrada os contados formativos e as competencias asociadas ao Máster, mediante a realización e defensa por parte de cada estudante un traballo tuteado.	CB1 CB2 CB3 CB4 CB5 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6

Contidos

Tema

Elaboración, presentación e defensa dun traballo - dirixido no ámbito das disciplinas do máster.

Planificación docente

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Traballos tutelados	0	200	200
Presentacións/exposicións	1	0	1
Metodoloxías integradas	24	0	24

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Traballos tutelados	Elaboración do TFM de acordo coas directrices do Máster.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumno ou alumna do traballo realizado.
Metodoloxías integradas	Establecemento das bases metodolóxicas axeitadas de acordo coa natureza do TFM elixido polo estudante.

Atención personalizada

	Descrición
Metodoloxías integradas	Atención personalizad polo tutor responsable da dirección do TFM.

Avaliación

Descrición	Cualificación	Competencias Avaliadas
Presentacións/exposicións Avaliación da memoria do traballo fin de Máster. Redacción, estrutura, formato, obxectivos, metodoloxías, análise de resultados e conclusións.	80	CB1 CB2
	40	CB3 CB4 CB5 CG4 CE1 CE2 CE3 CE4 CE5 CE6 CE8 CT1 CT2 CT3 CT4 CT5 CT6
Avaliación da exposición e defensa do traballo fin de Máster. Claridade na exposición, uso acertado da linguaxe, estrutura da exposición, capacidade de síntese, respostas as cuestións formuladas polo tribunal.		
Resultados da aprendizaxe:		
O Trabajo de Fin de Máster permitirá aplicar e desenrollar de forma integrada os contidos formativos e as competencias asociadas ao Máster, mediante a realización e defensa por parte de cada estudante dun traballo tutelado.		

Outros comentarios e avaliación de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

'''

A bibliografía e as fontes de información necesarias para a elaboración do TFG serán suministradas polo titor/a conforme á natureza específica do mesmo.

Recomendacións
